

UNIVERZITA PARDUBICE
FAKULTA FILOZOFICKÁ

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

2010

Hana Petruželková

UNIVERZITA PARDUBICE
FAKULTA FILOZOFICKÁ

Současný fenomén lidového léčitelství na Havlíčkovodsku

Hana Petruželková

Bakalářská práce

2010

Univerzita Pardubice
Fakulta filozofická
Akademický rok: 2009/2010

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Hana PETRUŽELKOVÁ**
Osobní číslo: **H07269**
Studijní program: **B6703 Sociologie**
Studijní obor: **Sociální antropologie**
Název tématu: **Současný fenomén lidového léčitelství na Havlíčkovobrodsku**
Zadávající katedra: **Katedra sociálních věd**

Z á s a d y p r o v y p r a c o v á n í :

1) Úvod 2) Fenomén léčitelství 3) Definice léčitelství 4) Vymezení základních pojmů a zařazení léčitelství 5) Historie léčitelství (př. starověk) 6) Léčitelství v Čechách a první české lékárny 7) Metodologie 8) Současná podoba a využití léčitelství na Havlíčkovobrodsku 9) Analýza terénního výzkumu 10) Závěr

Rozsah grafických prací:

Rozsah pracovní zprávy:

Forma zpracování bakalářské práce: **tištěná/elektronická**

Seznam odborné literatury:

JANČA, J.: Psychotronika pro každého. Praha: Eminent 2001
KAFKA, B.: Parapsychologie. Olomouc: Poznání 2000
KETTNER, P.: Léky, léčitelství a šarlatáni. Praha: Horizont 1988
KOZÁK, J.: Svět léčitelství: Psychoenergetika I. ? Léčba životní silou. Praha: Eminent 2005
KŘÍŽOVÁ, E.: Alternativní medicína jako problém. Praha: Karolinum 2004
ZENTRICH, J. A., JONÁŠ, J.: Věčně zelené naděje. Ústí nad Labem: Dialog 1990

Vedoucí bakalářské práce:

PhDr. Jana Jetmarová, Ph.D.
Katedra sociálních věd

Datum zadání bakalářské práce: **30. dubna 2009**

Termín odevzdání bakalářské práce: **31. března 2010**

prof. PhDr. Petr Vorel, CSc.
děkan

L.S.

Mgr. Petr Pabian, Th.D.
vedoucí katedry

V Pardubicích dne 30. listopadu 2009

Prohlašuji:

Tuto práci jsem vypracovala samostatně. Veškeré literární prameny a informace, které jsem v práci využila, jsou uvedeny v seznamu použité literatury.

Byla jsem seznámena s tím, že se na moji práci vztahují práva a povinnosti vyplývající ze zákona č. 121/2000 Sb., autorský zákon, zejména se skutečností, že Univerzita Pardubice má právo na uzavření licenční smlouvy o užití této práce jako školního díla podle § 60 odst. 1 autorského zákona, a s tím, že pokud dojde k užití této práce mnou nebo bude poskytnuta licence o užití jinému subjektu, je Univerzita Pardubice oprávněna ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložila, a to podle okolností až do jejich skutečné výše.

Souhlasím s prezenčním zpřístupněním své práce v Univerzitní knihovně.

V Pardubicích dne 24. 3. 2010

Hana Petruželková

Poděkování:

Na tomto místě bych chtěla poděkovat vedoucí bakalářské práce PhDr. Janě Jetmarové, Ph.D. za vedení práce a její užitečné rady. Pak i všem respondentům za jejich čas a ochotu sdělovat informace. Mé poděkování patří také panu léčiteli M. N. a panu léčiteli F. Š. za poskytnutí informací a ochotu spolupráce. V neposlední řadě bych neměla zapomenout na moji rodinu a blízké, kteří mě po celou dobu psaní velice podporovali.

Souhrn

Cílem práce je postihnout současný fenomén lidového léčitelství na Havlíčkovobrodsku. Na základě terénního výzkumu jsem se snažila zjistit, jaký mají obyvatelé Havlíčkovobrodsku vztah k lidovému léčitelství a jaký mají s tímto fenoménem zkušenost. Obsahem práce je sociologicko-antropologická analýza fenoménu lidového léčitelství na Havlíčkovobrodsku z perspektivy pacientů a lidových léčitelů. Terénní výzkum pro tuto bakalářskou práci byl prováděn na území Havlíčkovobrodsku.

Klíčová slova

léčitelství, Havlíčkovobrodsko, paranormální jevy, léčitelé, mimořádné schopnosti, pacienti

Title

The contemporary phenomenon of folk-art healing in Havlíčkovobrodsko

Abstrakt

The aim of this project is to affect the contemporary phenomenon of folk-art healing in Havlíčkovobrodsko. Based on field research, I tried to find out what people are Havlíčkovobrodsko related to folk-art healing and how they experience with this phenomenon. The thesis is a sociological-anthropological study on folk-art healing in Havlíčkovobrodsko from the perspective of patients and folk healers. Fieldwork for this bachelor work was carried out in Havlíčkovobrodsko.

Keywords

healing, Havlíčkovobrodsko, paranormal phenomena, healers, extraordinary ability, patients

OBSAH

1. Úvod	10
2. Fenomén léčitelství	12
2.1 Literatura k vybranému tématu.....	12
3. Definice léčitelství	14
4. Vymezení základních pojmů a zařazení léčitelství	15
4.1 Paranormální jevy	15
4.1.1 Parapsychologie (Metapsychologie).....	16
4.1.2 Psychotronika.....	17
4.1.3 Psychická složka člověka.....	18
4.2 Základní sociologické pojmy.....	19
5. Historie léčitelství	21
6. Léčitelství v Čechách a první české lékárny	23
6.1 Člověk a lidové léčitelství dnes.....	24
7. Metodologie	25
7.1 Metody výzkumu	25
7.2 Cíl výzkumu a výzkumné otázky	26
7.3 Rozhovory	28
1. Současný stav postavení léčitelství na Havlíčkovobrodsku	30
8.1 Obyvatelé Havlíčkovobrodsku a zkušenost s léčitelstvím	30
8.2 Léčitelé na Havlíčkovobrodsku, jejich mimořádné schopnosti a pacienti	32
8.2.1 Léčitel M. N.(45 let).....	32
8.2.2 Léčitel F. Š(65 let).....	45
8.2.3 Sociologicko-antropologický pohled na léčitele M. N. a léčitele F. Š.	53

9. Analýza terénního výzkumu	56
10. Závěr	62
11. Seznam použitých zdrojů	65
12. Přílohy.....	67

1. Úvod

Minulost lidem nabízela pouze jeden způsob léčby, který byl založen na přírodním způsobu léčení. Postupem času se od přírodního léčitelství oddělovala jednotlivá odvětví, ze kterých se vytvořila dnešní moderní medicína. Pravda, lékařství jsme měli a myslím, že i stále máme na světové úrovni, ale odkud se vzalo? Je to právě lidové léčitelství, které je pramatkou všech lékařských odvětví. Lidové léčitelství je staré jako lidstvo samo, tedy mnoho tisíc let, a stále naprosto neprobádané, využívající schopností a sil, o kterých věda stále mlčí. Lidé během svého vývoje spíše inklinovali od přírodního léčení ke klasické medicíně. Přesto lidové léčitelství nezaniklo a lidé ho stále využívali. V dobách „železné opony“ bylo vše nevysvětlitelné a neprůkazné (včetně lidového léčitelství) pronásledováno a považováno za *zakázané*. To, co lze označit za duchovní, bylo odmítáno. Konvenční medicína byla jediná uznávaná alternativa, která člověku poskytovala léčebnou péči. Během 90. let velice vzrostl zájem lidí o lidové léčitelství, ale i přesto badatelé tomuto fenoménu věnují velice málo pozornosti. Tato oblast není stále dostatečně prozkoumaná a často sami lidé o tomto fenoménu nejsou dostatečně informováni. Myslím si, že je zapotřebí, aby tento fenomén byl pod stálou kontrolou a lidé měli přehled, jaká je současná situace lidového léčitelství na Havlíčkobrodsku. Myslím si, že čím víc se o tomto fenoménu bude psát, tím víc se přispěje k jeho zkoumání.

Další důvod volby tohoto tématu je už osobní. Na začátku minulého roku moje teta prodělala těžký zápal plic. Klasická medicína nemoc vyléčila, ale zůstaly velice nepříjemné následky. Od známé se dozvěděla o léčiteli, který jí velice pomohl a dnes je naprosto zdravým člověkem. Tato událost mě nadchla natolik, že jsem si zvolila téma současného fenoménu lidového léčitelství. Havlíčkobrodský region jsem si zvolila z důvodu, že zde bydlím. Zároveň mě zajímalo, jak se k tomuto fenoménu staví obyvatelé Havlíčkobrodsku a jakou mají zkušenost s léčiteli oni. V létě minulého roku jsem tedy započala terénní výzkum, při kterém jsem využila zúčastněného pozorování, sondáže a polostrukturovaných a narativních rozhovorů.

Stanovila jsem si za cíl zjistit, jaký zastávají postoj lidé na Havlíčkobrodsku k lidovému léčitelství. Obsahem práce je sociologicko-antropologická analýza tohoto

fenoménu z pohledu lidových léčitelů a jejich pacientů. Pomocnou silou se stal terénní výzkum, ale i dostupná literatura zabývající se lidovým léčitelstvím.

V první kapitole mé práce bych chtěla objasnit pojem fenomén léčitelství a zmínit se o literatuře, která se léčitelstvím zabývá a ze které jsem čerpala potřebné informace k mé práci. V následující teoretické části se pokusím vysvětlit pojem léčitelství a zároveň vysvětlit pojmy, se kterými v této práci budu pracovat. Zároveň v této části zařazuji léčitelství pod paranormální jevy, které se zabývají nevysvětlitelnými schopnostmi jedinců. Zmiňuji se zde i o parapsychologii (což je obor zkoumající paranormální schopnosti léčitelů) a psychologii, která s parapsychologií úzce souvisí, protože léčitelé se na psychiku člověka často zaměřují. Vysvětluji zde i sociologické pojmy, protože jsem se na svou práci snažila pohlédnout i ze sociologického hlediska. V této teoretické části se krátce zmiňuji o historickém vývoji léčitelství ve světě a i v Čechách, který prokazuje, že léčitelství existuje již po staletí a není to nový způsob léčení. Zdraví je pro člověka velice důležité, stejně jako touha pro navrácení zdraví a naděje na uzdravení, proto tomuto jevu věnuji závěr mé teoretické části.

V nejrozsáhlejší části mé práce vycházím z informací zjištěných při terénním výzkumu. Zaměřuji se zde na obyvatele Havlíčkobodska a jejich postoj k lidovému léčitelství a zkušenost s tímto fenoménem. Léčitelství bylo a stále je tabuizovaným tématem, proto jsem se snažila zachytit jaké má lidové léčitelství postavení v tomto regionu v současnosti. Léčitelství lze nejlépe pochopit a hodnotit prostřednictvím schopností a činností lidových léčitelů. Z tohoto důvodu jsem se zaměřila na dva konkrétní léčitele a jejich podobu léčení. Pro zmapování postavení současného fenoménu léčitelství jsou důležití i pacienti léčitelů a jejich zkušenosti. Proto jim ve své práci věnuji značnou pozornost. Lidé často uvádějí, že léčitelé lidem ovlivňují životy, proto jsem se ve své práci zaměřila i na tuto otázku. V empirické části práce na některé otázky pohlížím sociologickým pohledem. Zejména se věnuji interakci pacientů, jejich komunikaci, ale i postavení léčitele ve společnosti. V poslední kapitole se zaměřuji na shrnutí zjištěných poznatků. V závěru své práce shrnuji svůj výzkum a snažím se zodpovědět na výzkumné otázky.

2. Fenomén léčitelství

Lidé odjakživa pozorovali život a přírodu kolem sebe. Když člověk onemocněl, lidé se obraceli k přírodě, ve které hledali vhodné léčivé byliny a léčivé postupy na přírodní bázi s touhou a cílem zmírnit bolest a vyléčit se. Zároveň vyhledávali i osoby, které se léčitelství věnovaly a měly léčivé mimořádné schopnosti.¹ Léčitelství přežilo prakticky v nezměněné podobě od nejstarších dob až do dnešních dnů. Léčitelství stále přetrvává i v současné době prudkého vědeckotechnického rozvoje. I přesto, že léčitelství není vědeckou obcí oficiálně přijato, mají lidé o různé druhy přírodní terapie zájem.²

Bílek v publikaci *Lidoví léčitelé z východních Čech* uvádí údaje, že v roce 1991 v Evropském společenství působilo 40 000 lidí, kteří praktikovali přírodní léčbu, a zároveň se zmiňuje, že počet těchto lidí stále stoupá. Dále uvádí, že v Evropském společenství v roce 1991 bylo 50 milionů lidí, kteří využili přírodní léčbu k léčbě nejrůznějších nemocí.³ Tyto údaje jsou dosti neaktuální především z důvodu, že po roce 1989 se v České republice otevřela cesta ke zkoumání tohoto fenoménu a vznikalo velké množství publikací na toto téma. Zájem o lidové léčitelství však na nějaký čas poklesl a z tohoto důvodu je velice těžké sehnat aktuální údaje z posledních let.

2.1 Literatura k vybranému tématu

Pro upřesnění je důležité říci, že prameny, ze kterých jsem čerpala, k léčitelství přistupují jako k předchůdci moderní vědecké medicíny. Z původního léčitelství se odpojily větve, ze kterých vzniklo moderní lékařství a farmacie. Postupně se jednotlivé větve specializovaly a vznikly nejrůznější vědecké obory v moderní medicíně. Léčitelství však zůstalo zachováno v podobě lidových léčitelů, bylinářů, atd.

Lidovému léčitelství jako předchůdci moderní vědecké medicíny se věnuje nepřehledné množství literatury. Jedná se např. o knihu Zentricha a Jonáše z roku 1990 *Věčně zelené naděje* (nakladatelství Dialog), která popisuje celkový vývoj léčitelství

¹ ZENTRICH, J. A., JONÁŠ, J.: *Věčně zelené naděje*. Ústí nad Labem: Dialog 1990, str. 11 -12.

² BÍLEK, V.: *Lidoví léčitelé z východních Čech*. Hradec Králové: Vann 1991, str. 29.

³ BÍLEK, V.: *Lidoví léčitelé z východních Čech*. Hradec Králové: Vann 1991, str. 29.

v Českých zemích i v celé Evropě. Velká pozornost v této knize je obrácena na léčivé byliny. Autorů zabývajících se léčitelí se specifickými schopnostmi už není takové množství. Nejvýznamnějším a nejznámějším autorem zabývajícím se paranormálními jevy je Břetislav Kafka, který je autorem mnoha publikací, např. knihy Parapsychologie z roku 2000 (nakladatelství Poznání). Podstatou knihy je experimentální psychologie, vysvětlení paranormálních jevů a rozdělení parapsychologie (pojmy vysvětlují v kapitole Vymezení základních pojmů a zařazení léčitelství). Propojení oblastí léčitelství a parapsychologie kriticky hodnotí kniha Okultismus a věda z roku 1994 (nakladatelství Stanislav Libovický). Autoři tyto dvě oblasti zkoumají především z pohledu vědy. Tyto knihy jsou pouze mým výběrem, snažila jsem se vycházet z knih, které se zabývají mimořádnými schopnostmi léčitelů a které s tímto fenoménem pracují a nejlépe ho vysvětlují. Publikací zabývajících se léčitelstvím je samozřejmě mnohem více a vytvořily by skutečně dlouhý seznam.

Ve své práci používám sociologické pojmy, z tohoto důvodu jsem zvolila publikace Sociologie od Anthony Giddense z roku 2005 (nakladatelství Argo) a Sociální psychologie napsané Jaroslavem Řezáčem z roku 1998 (nakladatelství Paido). Literaturu na téma lidové léčitelství na Havlíčkobrodsku se mi po dlouhém hledání nepodařilo nikde sehnat. Z tohoto důvodu ve své práci nepopisuji, jaké mělo v tomto kraji léčitelství postavení v minulosti. Ve své práci používám pouze údaje z vlastního výzkumu.

Je nutné, abych se zmínila o léčitelské terminologii v publikacích, ze kterých jsem čerpala. Často autoři publikací využívali slovník, který vysvětluje léčitelské termíny, jde o knihu Květoslava Minaříka Malý mystický slovník naučný.⁴ V některých publikacích si termíny a označení pro různé jevy a děje léčitelé a zároveň autoři publikací volí a vytvářejí sami, např. určitá terminologie v díle Parapsychologie Břetislava Kafky. Obecné pojmy z oblasti léčitelství a paranormálních jevů nalezneme v Akademickém slovníku cizích slov.⁵

⁴ Kniha vyšla v nakladatelství Canopus v roce 1992

⁵ Kniha vyšla v nakladatelství Canopus v roce 1992

3. Definice léčitelství

Autoři odborných publikací uvádějí různé definice léčitelství. V mé práci uvedu několik definic, které považuji za nejlépe vysvětlující tento termín.

Světová zdravotnická organizace považuje léčitelství za „...souhrn všech znalostí a objasněných i neobjasněných praktik užívaných v diagnostice, prevenci nebo při odstraňování fyzické, duševní či sociální nerovnováhy, spočívající výhradně na zkušenostech a pozorování, přenášených z generace na generaci ústně či písemně“.⁶

Velký slovník naučný popisuje léčitelství jako „v širším smyslu lidové a nepřesné označení medicíny alternativní; v užším smyslu léčebné postupy využívající různé formy bioenergie léčitele. Vychází z předpokladu, že svět i člověk spojuje všudypřítomná (spojitá) energie, která se nedá spoutat, ale lze měnit její koncentraci a cíleně ji regulovat. Podle léčitelství nemoc znamená ztrátu energie či porušení její rovnováhy v organismu; léčitelství ji doplňuje, a to i na dálku (psychoenergetické působení). Schopnost léčitelství je u jedince podmíněna nadáním i vědomým rozvíjením (podle duchovních, etických i životosprávných pravidel). Léčitelství je oficiální lékařskou vědou přijímáno jen omezeně a vyhýbavě“.⁷

Křížová považuje léčitelství za „provozování tradičních forem zdravotnické péče laickými osobami. Nejčastěji jsou využívány léčivé byliny, psychoenergetické působení. Léčitelé mají často vlastní způsob určování diagnóz, výrazně se opírají o intuici, zkušenost. Některým jsou připisovány výjimečné, charismatické schopnosti související s výraznou senzibilitou a schopností ovlivňovat druhé jedince“.⁸

⁶ ZENTRICH, J. A., JONÁŠ, J.: *Věčně zelené naděje*. Ústí nad Labem: Dialog 1990, str. 10.

⁷ KOLEKTIV autorů: *Velký slovník naučný a/l*. Praha: Encyklopedie Diderot 1999, str. 795.

⁸ KŘÍŽOVÁ, E. A KOL.: *Alternativní medicína jako problém*. Praha: Karolinum 2004, str. 128.

4. Vymezení základních pojmů a zařazení léčitelství

Podle některých autorů se mimořádné nevysvětlitelné schopnosti jedinců zařazují pod paranormální jevy. Nadpřirozené síly, jak své schopnosti léčitelé označují, jsou nehmatatelné a neměřitelné. Schopnosti lidových léčitelů netvoří žádný vědecký obor, uznávaný vědeckou obcí. V této kapitole se pokusím vysvětlit (nadpřirozené) paranormální jevy společně s parapsychologií a psychotronikou, které se zabývají zkoumáním paranormálních schopností jedinců. V závěru této kapitoly se zaměřím na psychiku člověka, která je dle léčitelů zodpovědná za vznik mnoha nemocí. Zároveň jsem se ve své práci zaměřila i na sociologicko-antropologické otázky. Z tohoto důvodu se zaměřím na vysvětlení sociologických pojmů, se kterými v praktické části budu pracovat.

4.1 Paranormální jevy

Velký slovník naučný uvádí definici paranormálních jevů, která říká, že paranormální jevy jsou vědecky nevysvětlitelné. Tyto jevy jsou zkoumány okultismem, parapsychologií a psychotronikou.⁹

Autor článku Oprávněný a neoprávněný skepticismus k paranormálním jevům v knize Okultismus a věda definuje výraz *paranormální* jako výraz zahrnující jevy a hypotézy, které vysvětlují neobvyklé úkazy.¹⁰

Spencer uvádí, že věda odmítá velkou část paranormálních jevů a výzkumů. Podle Spencera se věda odmítá zabývat jevy, které nejsou měřitelné současnými nástroji a zároveň je není možné vytvářet. Lidé by se při zkoumání paranormálních jevů neměli omezovat jen na vědecký přístup.¹¹

Břetislav Kafka ve své knize Parapsychologie dělí paranormální jevy na *mentální úkazy* (jsou to subjektivní úkazy uplatňující vyšší duševní činnost jedince) a

⁹ KOLEKTIV autorů: *Velký slovník naučný m/ž*. Praha: Encyklopedie Diderot 1999, str. 1080

¹⁰ KURTZ, P.: *Oprávněný a neoprávněný skepticismus k paranormálním jevům*. In KOLEKTIV autorů: *Okultismus a věda*. Praha: Nakladatelství Stanislav Libovický 1994, str. 17.

¹¹ SPENCER, J.: *Paranormální jevy – moderní pohled*. Praha: Etna 1993, str. 81.

fyzikální úkazy (jsou to objektivní úkazy doložitelné přírodními zákony a projevující se v hmotném světě). V následující části vysvětlím termíny, se kterými ve své práci pracuji a které jsou zároveň důležité z hlediska lidového léčitelství.

Mentální úkazy: JASNOVIDNOST - psychická schopnost vidět minulé i přítomné děje, pronikání duchovním zrakem do nitra předmětů a předvídání budoucnosti. Pod jasnovidnost spadá zvláštní schopnost léčitele - *protonace*:

„ Protonace je zdrojem informací, které jsou schopni v ní „přečíst“ a posléze je reprodukovat jen velmi schopní citliví subjekti. Někdy je nazývána „astrální kronikou“, kterou bychom si mohli zjednodušeně přiblížit jako záznam obrazu a slov, který je možné dešifrovat mimořádnou schopností subjektu“.¹² Označení jevu *protonace* je jeden z vlastních vytvořených termínů Břetislava Kafky, tento termín je však léčitelskou komunitou znám a přijímán.

TELEPATIE - přenos myšlenek, představ, citů na větší vzdálenosti bez použití známých smyslových orgánů. K pochopení jevu je podstatná schopnost orientace v psychologickém oboru.

Fyzikální úkazy: např. TELEKINEZE (bezdotykový pohyb a přenášení předmětů na základě energie.)¹³

4.1.1 Parapsychologie (Metapsychologie)

Samotná definice parapsychologie uvádí:

„mezioborová disciplína zkoumající jevy vnímané mimosmyslově, tj. nezachytitelné vědeckými přístroji. Zkoumá „paranormální“ duševní procesy (např.

¹² Kafka, B.: *Parapsychologie*. Olomouc: Poznání 2000, str. 48

¹³ Zde končí dělení paranormálních jevů podle knihy: KAFKA, B.: *Parapsychologie*. Olomouc: Poznání, str. 46-50.

jasnovidectví, telepatii), založené na fyzikálně nevysvětlitelných jevech.“¹⁴

Břetislav Kafka parapsychologii popsal tak, že je to „odvětví psychologie zabývající se paranormálními jevy, jejich experimentálním výzkumem“.¹⁵ Základem parapsychologických metod jsou experimenty, přesná pozorování, dotazování a statistika.¹⁶

Léčitelé často uvádějí, že pracují s mentální energií. Tento termín je používán pouze mezi léčiteli. Mentální energii Břetislav Kafka popisuje jako schopnost živého těla působit na ostatní organismy s léčivými účinky.¹⁷

4.1.2 Psychotronika

Někteří léčitelé považují psychotroniku za totožnou s parapsychologií. Někteří tyto dvě oblasti považují za odlišné.

Definice psychotroniky dle Břetislava Kafky:

„výzkum sledující energetické a informační vlastnosti vztahů mezi organizmy a vnějším prostředím“.¹⁸

Jiří Janča označuje psychotroniku jako velice starý obor, který byl doménou kmenových kouzelníků, šamanů a léčitelů. Základním předpokladem psychotroniky je, že všechny psychotronické fenomény jsou podmíněny psychickou způsobilostí člověka a jsou rozumově poznatelné.¹⁹ Podle Doskočila psychotronika mimořádné schopnosti nechápe nadpřirozeně, ale jako součást biologické výbavy některých jedinců.²⁰

¹⁴ KOLEKTIV autorů: *Velký slovník naučný m/ž*. Praha: Encyklopedie Diderot 1999, str. 1197

¹⁵ KAFKA, B.: *Parapsychologie*. Olomouc: Poznání 2000, str. 341.

¹⁶ JAFFÉ, A.: *Přízraky a zjevení*. Praha: Portál 2000, str. 14.

¹⁷ KAFKA, B.: *Parapsychologie*. Olomouc: Poznání 2000, str. 340.

¹⁸ KAFKA, B.: *Parapsychologie*. Olomouc: Poznání 2000, str. 342.

¹⁹ JANČA, J.: *Psychotronika pro každého*. Praha: Eminent 2001, str. 32.

²⁰ DOSKOČIL, O.: *Jak jsem se stal léčitelem*. Praha: Lina 1991, str. 11.

Více o tomto interdisciplinárním oboru uvádí kniha Psychotronika pro každého od Jiřího Jančí. ²¹

Léčitelé často své specifické metody doplňují i přírodními procedurami a bylinnými směsmi. Léčení bylinami není hlavní náplní mé práce, ale musím se o této oblasti léčitelství zmínit, protože je předchůdcem všech ostatních oblastí léčitelství a dodnes je propojena s různými podobami léčitelství a vychází z ní i dnešní farmacie. ²²

V dnešní době máme mnoho úspěšných bylinářů a léčitelů. Léčitel se snaží určitými bylinami působit na nemoc pacienta a předepisuje mu ty nejvhodnější bylinné směsi, které uleví jeho nemoci. Léčitelé musejí mít velice dobrou znalost bylin, aby nedocházelo k záměně s bylinami jedovatými.

4.1.3 Psychická složka člověka

Léčitelé se často zaměřují i na psychické problémy svých pacientů. Výzkumy léčitelů prokázaly, že psychická člověka stojí za vznikem mnoha nemocí. Z hlediska léčitelů byla v lékařské vědě psychologie až do 90. let opomíjena. Prvotní byl přístup k člověku z fyziologického hlediska. Psychologii nebylo věnováno moc pozornosti a často byla i potlačována. Mnoho léčitelů, ale i lékařů si uvědomuje, že psychika se často lépe vypořádá s nemocným orgánem než chemické přípravky. Navíc psychologické metody nemají žádné vedlejší účinky jako léky chemické. ²³

Teorie známého amerického lidového léčitele Edgara Cayce říká, že hněv je velice velkým jedem pro organismus. Tato teorie popisuje, že *„hněv způsobuje nevolnost a nadbytečné vytváření kyseliny chlorovodíkové v žaludku (vznik žaludečních vředů), zároveň hněv ničí mozek stejnou silou jako jiné nemoci. Pocit zášti uvnitř systému člověka vylučuje takové látky, které poškozují krevní oběh. Tyto látky poškozují zejména*

²¹ Kniha vyšla v nakladatelství Eminent v Praze roku 2001.

²² VÁŇA, P.: *Rady bylináře Pavla*. Praha: Eminent 2000, str. 8.

²³ HOUSKA, J.: *Tajemství lidového léčitelství*. Praha: Fajma 1991, str. 3.

slezinu, slinivku břišní a část jater. Zlostný postoj v těle člověka vyvolává záněty.‘²⁴ Je nutno uvést, že Cayce teorii o tom, že hněv je příčinou žaludečních vředů, uváděl daleko předtím, než bylo toto tvrzení oficiálně akceptováno lékařskou obcí.

4.2 Základní sociologické pojmy

Autorita – všeobecně a přirozeně respektovaná vlivnost a význam jedince, instituce či vynikajícího odborníka. Lidé se při svém rozhodování často nechávají vést názory a postoji určitých lidí, kteří jsou autoritami. Její funkce vychází z víry či ze společenské smlouvy.²⁵

Komunikace – symbolický výraz interakce; je zároveň i výpovědí o tom, jak člověk chápe a interpretuje sebe, jiné lidi a vztahy kolem sebe.²⁶

Sociální síť (komunita) – společenství, kolektiv lidí, vyznačující se sdílenou vzájemnou interakcí, společnými zájmy a potřebami. Vyznačuje se i vzájemným fyzickým stykem jednotlivých lidí.²⁷

Organizace – velká skupina lidí, kteří mezi sebou mají konkrétní vztahy určené mírou autority.²⁸

Interakce – jakékoli setkání mezi jedinci; život člověka je tvořen neustálými interakcemi, které jsou *formální* (např. vyučování ve třídě) či *neformální* (např. setkání dvou lidí na ulici).²⁹

²⁴ STEINHART, L. M.: *Edgar Cayce – Lidový léčitel*. Turnov: Arica 1992, str. 119-121.

²⁵ KOLEKTIV autorů: *Velký slovník naučný a/l*. Praha: Encyklopedie Diderot 1999, str. 117.

²⁶ ŘEZÁČ, J.: *Sociální psychologie*. Brno: Paido 1998, str. 107.

²⁷ KOLEKTIV autorů: *Velký slovník naučný a/l*. Praha: Encyklopedie Diderot 1999, str. 724.

²⁸ GIDDENS, A.: *Sociologie*. Praha: Argo 2005, str. 551.

²⁹ GIDDENS, A.: *Sociologie*. Praha: Argo 2005, str. 553.

Sociální status – pozice, kterou člověk zaujímá v rámci určitého sociálního systému vzhledem k druhým lidem. Vymezuje práva a povinnosti ve vztahu k ostatním lidem a zároveň utváří očekávání, která lidé mohou mít od držitele statusu v určitých situacích. Rozlišuje se status **vrozený** - pohlaví, **připsaný** (askriptivní) – bez vlastního úsilí, v důsledku sociálních situací, např. šlechtický titul, **získaný** - vzdělání či zaměstnání.³⁰

³⁰ *Wikipedie: Otevřená encyklopedie: Sociální status* [online]. c2010 [citováno 21. 03. 2010]. Dostupný z WWW: <http://cs.wikipedia.org/w/index.php?title=Soci%C3%A1ln%C3%AD_status&oldid=4792077>

5. Historie léčitelství

„Zatímco lékařství je relativně mladého data, léčitelství je staré, jako lidstvo samo.“³¹

Počátky léčitelství spadají do pravěku a starověku. Centra léčitelství byla v Egyptě, Mezopotámii, povodí řeky Indu, v Malé Asii, v Číně, Řecku a na Krétě. Každá z těchto civilizací přispěla k rozvinutí léčitelství.³² Součástí léčby byla magická síla léčitele a důvěra lidí v jeho léčitelské schopnosti.³³ V Egyptě byl léčitel považován za velice váženého člověka s velice významným postavením. Léčitel byl zároveň lékařem, lékárníkem a knězem. Zároveň byl považován i za kouzelníka, což dokládá i dochovaná zmínka o pronášení kouzelných zaříkávacích při léčbě.³⁴ Starověcí léčitelé zapisovali své poznatky na hliněné tabulky a na papyry. Z poznámek léčitelů a jejich sepsaných seznamů léčiv vyplývá, že se ve starověku léčilo převážně rostlinami a minerálními látkami přírodní povahy. Podrobný popis o starověkém léčitelství podávají „Kahunský“ papyrus a „Ebersův“ papyrus. Nejvýznamnějšími léčiteli starověku byli Imhotep a Asklépios.³⁵

Na středověké léčitelství mělo velký vliv náboženství. Každá nemoc byla přisuzována hříchům a nadpřirozeným silám.³⁶ Léčitelské vědomosti a původní recepty měli v této době i někteří prostí lidé, sedláci, lazebníci, pastevcí, cikáni, ale i kati. Vzdělání v Evropě poskytovaly téměř výhradně mnišské kláštery.³⁷

³¹ KOZÁK, J.: *Svět léčitelství: Psychoenergetika I. – Léčba životní silou*. Praha: Eminent 2005, str. 28.

³² BRONCOVÁ, D.: *Historie farmacie v Českých zemích*. Praha: Milpo 2003, str. 11.

³³ BÍLEK, V.: *Lidoví léčitelé z východních Čech*. Hradec Králové: Vann 1991, str. 23.

³⁴ KETTNER, P.: *Léky, léčitelství a šarlatáni*. Praha: Horizont 1988, str. 28.

³⁵ ZENTRICH, J. A., JONÁŠ, J.: *Věčně zelené naděje*. Ústí nad Labem: Dialog 1990, str. 14.

³⁶ KORBELÁŘ, J., ENDRIS, Z.: *Naše rostliny v lékařství*. Praha: Avicenum 1981. str. 13.

³⁷ KORBELÁŘ, J., ENDRIS, Z.: *Naše rostliny v lékařství*. Praha: Avicenum 1981. str. 12.

„Benediktinské léčitelství vycházelo z křesťanské milosrdné péče o nemocné a bylo projevem víry v Krista a jeho následování.“³⁸

Významných léčitelů bylo v tomto období velké množství. Jedním z nich byl i Paracelsus. Paracelsovy znalosti leží i v základech moderní přírodní vědy. Zároveň vynikal znalostmi v oblasti terapeutického využití chemických látek a pod jeho vlivem probíhal přechod z alchymie na chemii, z farmaceutické chemie na farmakologii. Paracelsus byl zároveň i filozofem, který se neuzavíral novému myšlení.³⁹

Ve středověku postupně vznikaly od 13. století i první lékárny. Dosavadní lékárenství se během 18. až 19. století začalo rozdělovat na jednotlivé farmaceutické funkce a začala vznikat nová farmaceutická odvětví. V průběhu 18. století se utvářela dnešní podoba moderní medicíny.⁴⁰

Moderní medicína je přístupná všem obyvatelům a nabízí lidem poměrně dobré znalosti např. z oboru anatomie, patologie, zdravotní vědy. V dnešní době, se každý člověk rozhoduje podle vlastního názoru, jaký druh léčení si vybere.⁴¹

³⁸ BRONCOVÁ, D.: *Historie farmacie v Českých zemích*. Praha: Milpo 2003, str. 15.

³⁹ ZENTRICH, J. A., JONÁŠ, J.: *Věčně zelené naděje*. Ústí nad Labem: Dialog 1990, str. 21 - 22.

⁴⁰ BRONCOVÁ, D.: *Historie farmacie v Českých zemích*. Praha: Milpo 2003, str. 32.

⁴¹ ZENTRICH, J. A., JONÁŠ, J.: *Věčně zelené naděje*. Ústí nad Labem: Dialog 1990, str. 13.

6. Léčitelství v Čechách a první české lékárny

V Českých zemích je léčitelství velice dlouhodobá a obsáhlá tradice. Zentrich a Jonáš uvádějí, že první historicky nepodloženou léčitelkou byla na českém území Kazi, dcera knížete Kroka, a poté její dcera Běla. První historicky doložená léčitelka byla Zdislava z Lemberka, která léčila nemocné nemajetné ve špitále, který nechala vybudovat ve svém domě.⁴² Velký význam pro rozvoj a rozkvět lidového léčitelství měly herbáře, např. herbář Petra Ondřeje Matthioliho.⁴³ V 19. století, kdy věda a medicína měly významné a žádoucí postavení, bylo léčitelství využíváno pouze nejhudšími vrstvami (např. rolnictvo). Léčitelství však nezaniklo. Na pokračování tradice lidového léčitelství se podíleli Vincenc Priessnitz a Šebestián Kneipp, jejichž přírodní terapie a vodoléčba je proslavily po celé Evropě. V období socialismu a socialistického zdravotnictví hrozilo, že léčitelství zanikne, ale nezaniklo a existuje dodnes.⁴⁴

Lidé věřili i v léčivou moc vody. Zázračné prameny a „svaté studánky“ se nacházely v českých zemích ve velkém počtu. Dnes je však jejich počet ohrožen.⁴⁵ „Svatá studánka“ se nachází i u Sv. Anny⁴⁶. Dodnes je studánka u Sv. Anny navštěvovaná lidmi, kteří si léčivou vodu dovážejí i do svých domovů.

Ve 13. století začaly v Českých zemích vznikat lékárny. Lékárny využívali lidé z měst, ale venkované často ani nevěděli, jak lékárna vypadá. Bylo to zejména proto, že léky se dovážely na vesnický jarmark. Léčiva na jarmarku prodávali „lantfareři“ nebo je prodávali ranhojiči, bradýři a lazebníci. Posupně se lékárny rozvíjely, než získaly podobu lékáren dnešních. Ranhojič nesměl být vlastníkem lékárny, lékárnu mohl vlastnit lékárník, ale ten zase nemohl léčit.⁴⁷

⁴² ZENTRICH, J. A., JONÁŠ, J.: *Věčně zelené naděje*. Ústí nad Labem: Dialog 1990, str. 25.

⁴³ ZENTRICH, J. A., JONÁŠ, J.: *Věčně zelené naděje*. Ústí nad Labem: Dialog 1990, str. 25.

⁴⁴ ZENTRICH, J. A., JONÁŠ, J.: *Věčně zelené naděje*. Ústí nad Labem: Dialog 1990, str. 26.

⁴⁵ ZENTRICH, J. A., JONÁŠ, J.: *Věčně zelené naděje*. Ústí nad Labem: Dialog 1990, str. 30-31.

⁴⁶ Sv. Anna – poutní místo s troskami kostela. Nachází se asi 8 km od Havlíčkova Brodu.

⁴⁷ BRONCOVÁ, D.: *Historie farmacie v Českých zemích*. Praha: Milpo 2003, str. 20.

6.1 Člověk a lidové léčitelství dnes

Bolest a nemoc sužuje člověka odnepaměti. Lidé odjakživa přicházeli do domů ranhojičů, bylinářů nebo léčitelů.⁴⁸ Každý člověk se v životě setká s nějakým těžkým obdobím, které postihlo to nejcennější, co má – zdraví. V té chvíli se lidé obracejí na naději. Naději, která vytváří u nemocných lidí víru v uzdravení. Víru, že není ještě vše ztraceno.⁴⁹ Nemocní lidé touží po uzdravení, znovuzískání svého zdraví a každý z nich v sobě skrývá naději v zázrak. Naděje, která lidi vede k uzdravení z těžkých a nevléčitelných nemocí.⁵⁰ Lidé za léčitelem chodí i jen pro radu, jak mají pokračovat v léčení nebo zda mají jít na operaci. Někteří lidé navštívili léčitele až po konzultaci svých problémů s lékařem. Avšak jsou i lidé, kteří přicházejí k léčiteli preventivně, aby předešli nějaké těžké nemoci. Léčitel je zároveň pro lidi rádcem v rodinných či společenských problémech.

„Důvody, proč se lidé obracejí mimo vědeckou medicínu, mají dvojí charakter. Hovoří se o „pull“ a „push“ faktorech, tedy o jakýchsi důvodech přitažlivosti a odpudivosti. Jednou skupinou důvodů je „útěk“ od moderní medicíny...z důsledku zklamání z nenaplněných očekávání (faktor odpudivosti) a hledání nových forem pomoci, druhou skupinou je identifikace s hodnotami a světonázorem, který nekonvenční medicína nabízí (faktor přitažlivosti).“⁵¹ Léčitelství zaujímá holistický (celkový) pohled na zdravotní problémy v jejich tělesné a duchovní propojenosti. Tělo musí být v souladu s prožíváním, pokud tomu tak není, uzdravení se ztěžuje.⁵²

⁴⁸ KETTNER, P.: *Léky, léčitelství a šarlatáni*. Praha: Horizont 1988, str. 20.

⁴⁹ BÍLEK, V.: *Lidové léčitelé z východních Čech*. Hradec Králové: Vann 1991, str.

⁵⁰ KOLEKTIV autorů: *O zázracích a nadpřirozených silách*. Praha: Orbis 1961, str. 146.

⁵¹ KRÍŽOVÁ, E.: *Alternativní medicína jako problém*. Praha: Karolinum 2004, str. 19.

⁵² KRÍŽOVÁ, E.: *Alternativní medicína jako problém*. Praha: Karolinum 2004, str. 125.

7. Metodologie

7.1 Metody výzkumu

Terénní výzkum byl zaměřen na téma současný fenomén lidového léčitelství na Havlíčkovobrodsku. Informace k tomuto tématu jsem shromažďovala během svého terénního výzkumu, který probíhal od srpna roku 2009 až do března 2010. Výzkum jsem zaměřila na obyvatele Havlíčkovobrodsku a jejich zkušenost a postoj k léčitelství. Pro svůj výzkum jsem si vybrala konkrétní léčitele a jejich pacienty. Jen přes výsledky léčitelů a zkušenosti pacientů docílím skutečného zachycení současného postavení léčitelství na Havlíčkovobrodsku. Léčitelé působili v různých vesnicích a navzájem se neznali. Na žádost léčitelů neuvádím názvy vesnic, pouze je ve své práci přibližně lokalizuji. Respondenti pocházeli jak z těchto dvou vesnic, tak i z okolních vesnic a měst.

Terénní výzkum, na jehož základě byla vytvořena tato práce, jsem rozdělila do dvou etap. V první etapě jsem se zaměřila na obyvatele Havlíčkovobrodsku, které jsem náhodně zastavovala na ulicích a poté s nimi prováděla rozhovory. U těchto respondentů jsem se zaměřila pouze na jejich obecný názor na léčitelství a na léčitele v jejich okolí. V tomto případě jsem využila sondáže. Tuto metodu jsem použila vzhledem k malému vzorku obyvatel Havlíčkovobrodsku, abych dosáhla platného odhadu pro celou populaci.

Ve druhé etapě jsem se zaměřila na dva konkrétní léčitele a na jejich pacienty. Kontakt na léčitele M. N. jsem dostala od rodičů, kteří léčitele sami dlouhodobě navštěvují. Léčitele F. Š. jsem znala již dříve, jelikož vesnice, ve které působí, sousedí s naším městem. Kontakt na léčitele F. Š. jsem dostala od kamarádky, jejíž příbuzní tohoto léčitele navštěvují. Kontakty na pacienty jsem si zajistila buď sama v čekárnách u obou léčitelů, v několika případech mi rozhovory u pacientů zajistili přímo sami léčitelé. V této etapě výzkumu jsem se zajímala o to, jakým způsobem léčba probíhá, podle jakých sociálních faktorů (věk, lidé z města či vesnice) se pacienti rozlišují a zda tyto faktory hrají nějakou roli v postoji k léčitelství, jak si pacienti vysvětlují mimořádné schopnosti léčitele, jak jsou s nimi spokojeni a jak fenomén léčitelství ovlivnil jejich životy.

Při svém výzkumu jsem využila metody a techniky kvalitativního výzkumu, které mi měly pomoci při sběru dat a informací. Pro získání informací jsem využila také metodu rozhovorů, která byla stěžejní pro vznik této práce. Používala jsem rozhovory polostrukturované a narativní. Polostrukturované rozhovory jsem aplikovala jak u léčitelů, tak i lidí, se kterými jsem rozhovory vedla. Při výzkumu jsem využila předpřipravené otázky, které jsem předběžně sepsala, než jsem se vydala na výzkum. Na začátku rozhovoru jsem každému položila předem připravené nekonkrétní otázky a pak se respondenti rozpovídali o daném tématu sami. V průběhu rozhovorů jsem získala větší přehled o zkoumaném tématu a otevřel se mi nový konkrétní okruh otázek, kterými jsem probíhající rozhovory průběžně doplňovala. Narativní rozhovory jsem vedla se staršími lidmi, kteří se ujali daného tématu sami a rozpovídali se takovým způsobem, že téměř nebylo možné je přerušovat ani někam směřovat.

Nezbytnou část mého výzkumu tvořila metoda zúčastněného pozorování. Během výzkumu jsem měla možnost zúčastnit se a pozorovat několik sezení léčitele M. N. s pacientem a léčitele F. Š. s pacientem. Účast na sezeních mi byla schválena léčiteli, ale i lidmi, kteří sezení absolvovali. Někteří lidé se však necítili ve své kůži, když věděli, že tam jsem a pozoruji je. Léčitelovo sezení je do určité míry intimní, lidé zde sdělují své psychické a zdravotní problémy. Léčitelé se mi sami svěřili, že lidé se v mé přítomnosti neotevřou natolik, jako při sezeních bez mé přítomnosti. Zúčastněné pozorování jsem také použila při pozorování pacientů v čekárně u léčitelů. Zaměřila jsem se na chování, sledování komunikace jednotlivých lidí a utváření sociálních vztahů mezi lidmi v čekárně.

Kromě těchto dvou metod jsem měla možnost provést určitý experiment. Ještě před počátkem mého výzkumu u léčitele M. N. jsem se sama zúčastnila sezení jako pacient. Během tohoto experimentu jsem měla možnost projít si celou etapu návštěvy léčitele (včetně čekání v čekárně) a zároveň zjistit, co tato etapa obnáší pro lidi, kteří léčitele M. N. navštěvují pravidelně. Při mém experimentu jsem se také zaměřila na způsob, jakým léčitel na člověka působí a jaká atmosféra celé sezení doprovází. Pozorovala jsem i pacienty v čekárně a jejich chování. Teprve až po několika dnech jsem za léčitelem přišla a požádala ho o rozhovor k bakalářské práci. Tento experiment byl

také do určité části proveden z důvodu, aby mě léčitel M. N. poznal předem a později mi rozhovor poskytl a neodmítl mě.

Předtím, než jsem experiment uskutečnila, jsem k lidovému léčitelství zastávala pozitivní postoj. Osobně jsem věřila, že léčitelé mimořádné schopnosti mají a svým pacientům skutečně se zdravotními problémy pomáhají. Po návštěvě u léčitele jsem byla překvapená i přes mou důvěru v jeho mimořádné schopnosti. Léčitel M. N. mi odhalil zdravotní problémy, o kterých jsem nevěděla, a zároveň mi je pomohl vyléčit. Nejvíce jsem byla překvapená, že o mně věděl úplně vše a zároveň věděl, jak se chovám a jak řeším životní situace. Návštěva u tohoto léčitele mě ještě více zintenzivnila můj pozitivní vztah k tomuto fenoménu.

7.2 Cíl výzkumu a výzkumné otázky

Cílem mého výzkumu bylo zjistit, jaké postavení má v současné době lidové léčitelství na Havlíčkovobrodsku. Z tohoto důvodu jsem se zaměřila na obyvatele tohoto regionu a jejich zkušenost a vztah k lidovému léčitelství. Poté jsem se zaměřila na výzkum dvou léčitelů, kteří na Havlíčkovobrodsku působí.

V první fázi výzkumu jsem se věnovala náhodně vybraným obyvatelům Havlíčkovobrodsku a jejich zkušenostem s léčitelstvím. Zajímalo mě, zda by léčitele někdy navštívili, pokud s léčitelem neměli zkušenost, a co by je k tomuto rozhodnutí přimělo. Po ukončení této fáze výzkumu jsem se rozhodla, že pro konkrétnější zmapování situace léčitelství na Havlíčkovobrodsku se zaměřím na dva léčitele, jejichž činnost má v tomto regionu významnou orální tradici. Zároveň jsem do výzkumu zahrнула i pacienty těchto léčitelů a jejich zkušenost s léčiteli.

Ve druhé fázi výzkumu jsem se tedy zaměřila na dva léčitele, abych se dozvěděla o jejich způsobu léčby a mimořádných schopnostech co nejvíce. Můj zájem také směřoval na skutečnosti, jak jsou pacienti s léčitelem spokojeni, z jakého důvodu léčitele navštěvují, zda byli s léčitelem spokojeni či nikoliv. Dále jsem se zaměřila na to, zdali návštěva u léčitele lidem ovlivnila život a jakým způsobem. Zároveň můj zájem

spadal i na sociologické otázky (zda mají léčitelé autoritu, vytvářejí nějakou organizaci, atd.).

V kapitole Analýza terénního výzkumu jsem tyto dva léčitele a jejich pacienty porovnála a srovnala, abych zjistila, jaké má léčitelství na Havlíčkovobrodsku v současnosti postavení.

V průběhu výzkumu jsem si stanovila několik výzkumných otázek:

- 2 Jaký postoj lidé na Havlíčkovobrodsku zaujímají k léčitelství?
- 3 Jakou podobu má lidové léčitelství dnes na Havlíčkovobrodsku?
- 4 Jakými mimořádnými schopnostmi se léčitelé vyznačují?
- 5 Jakou měli pacienti s léčiteli zkušenost?
- 6 Ovlivnila nějak návštěva u léčitelů pacientům život? Jakým způsobem se jejich život změnil?
- 7 Má léčitelství v dnešní době pro obyvatele Havlíčkovobrodsku nějaký význam?

Základní výzkumnou otázkou bylo – **Jaký vztah zaujímají obyvatelé Havlíčkovobrodsku k lidovému léčitelství?** Na základě této výzkumné otázky jsem počala svůj terénní výzkum. Snažila jsem se zachytit, jak se lidé k tomuto fenoménu staví a jak ho interpretují sami pacienti a léčitelé. V této práci se nesnažím lidi přimět či odvrátit od léčitelství ani potvrdit či vyvrátit věrohodnost léčitelství, snažím se jen postihnout současný stav a podobu lidového léčitelství na Havlíčkovobrodsku.

7.3 Rozhovory

V první etapě výzkumu jsem se zaměřila na rozhovory s několika obyvateli Havlíčkovobrodsku. Ve druhé etapě výzkumu jsem se zaměřila na rozhovory s léčiteli a pacienty. Nejdříve jsem se léčitelů zeptala, jestli jim nebude vadit, když udělám rozhovory s několika jejich pacienty. Od léčitelů jsem dostala povolení a poté jsem přišla do čekárny a zeptala se lidí, jestli by mi někdo z nich neposkytl rozhovor. Nejdříve se nikomu nechtělo, ale pak se jeden člověk přihlásil. Poté se respondenti už nebránili a

dokonce mi sami od sebe říkali, že mi také chtějí sdělit několik informací. Během výzkumu jsem se setkala i s léčiteli a respondenty, kteří mi rozhovor za žádnou cenu poskytnout nechtěli. Za mým výzkumem hledali nějakou zradu a doslova mě vyhodili ze dveří. Rozhovory jsem nahrávala na diktafon. Samozřejmě po schválení samotných respondentů. Někteří respondenti nechtěli být nahráváni. Rozhovor jsem tedy zaznamenávala poznámkami do písemného bloku. Rozhovory s pacienty byly vedeny v čekárně u léčitelů. S respondenty, pro které bylo nepříjemné odpovídat na mé otázky v čekárně, jsem rozhovory vedla v jejich domácnostech. Respondenti byli více upřímní ve svém přirozeném prostředí než v čekárně. Rozhovory trvaly od patnácti minut až do jedné hodiny. Nejdelší rozhovory mi poskytli léčitelé a staří lidé.

Výzkum jsem prováděla jak s muži tak i ženami. Respondenty dělím na obyvatele Havlíčkovobrodská, u kterých jsem zjišťovala pouze postoj a zkušenost s léčitelstvím a na léčitele a jejich pacienty. Prvních respondentů bylo 30 a ve druhé skupině bylo 14 respondentů (pacientů) a dva léčitelé. Respondenti byli jak mladí (od 10 do 18 let), tak i v produktivním věku a důchodci. Při rozhovoru jsem zjišťovala i věk a bydliště. Rozhovory s obyvateli Havlíčkovobrodská jsem si zajišťovala domluvou přes své známé. Polovinu rozhovorů s pacienty mi domluvili sami léčitelé, ale polovinu pacientů jsem si získala sama, opět domluvou přes známé. Léčitelé i respondenti si nepřáli být jmenováni. Z důvodu zachování anonymity tedy léčitele označím jen jejich iniciálami. Respondenty uvádím pod křestním jménem a iniciálou jejich příjmení. Také uvádím věk každého respondenta. Zároveň ani jeden léčitel nechtěl, aby byl uveden název obce, ve které působí. Obce tedy v mé práci jen přibližně lokalizuji.

8. Současný stav postavení léčitelství na Havlíčkovobrodsku

8.1 Obyvatelé Havlíčkovobrodsku a zkušenost s léčitelstvím

Na základě sondáže vycházím z výpovědí respondentů (30 respondentů), kteří uváděli různé postoje k léčitelství. Respondenti (7 respondentů) uváděli negativní pohled na léčitelství. Tito lidé uváděli, že nevysvětlitelným jevům ani mimořádným schopnostem léčitele nevěří. Respondenti také uváděli, že léčitele by nikdy nenavštívili ani přesto, že po celé oblasti jsou úspěchy léčitelů vyhlášené. Na otázku zda v případě nemoci či zranění by léčitele navštívili, byly odpovědi téměř shodné. Respondenti, kteří uváděli negativní postoj k léčitelství, se přiznali, že k léčiteli by nešli ani v případě těžké nemoci. V takovéto situaci by v každém případě dali přednost klasické medicíně než léčitelství. Podle nich je léčitelství něco moc jednoduchého, protože nepoužívá žádné nástroje a přístroje. Často uváděli názor, že co je jednoduché, je podle nich i neúčinné.

Takovýto názor zastává i pan Lukáš M. (63 let):

..., Nemám na léčitelství dobrý názor. Podle mě, když léčitel nepoužívá k léčení žádné přístroje, jako jsou rentgeny nebo ultrazvuky a tak, tak nemůže nic zjistit a podle mě si to buď vymyslí, nebo to náhodou uhádne. Dávám přednost normálním doktorům, kde mi můj problém zjistí a ještě se můžu ujistit, když mi ukážou ten snímek a já to tam můžu vidět na vlastní oči. Dávám přednost vědě, tomu co je prokázáno. Nikdy bych tam nešel.“

Respondenti také uváděli, že léčitele nechtějí navštívit, protože nemají přesně vysvětlený postup jeho léčení. Upřednostňují konvenční, protože jí poskytují diplomovaní lékaři.

... „, U lékaře si můžu být jistá, že je velice schopný. Protože vystudoval školu přímo pro svůj obor a úspěšně složil zkoušky.“ (Věra K. 39 let)

Šest respondentů se odlišovalo od ostatních, protože uvedli, že v případě těžké nemoci by léčitele nejspíš navštívili, i když léčitelství nedůvěřují. Tito respondenti uváděli, že pokud by selhala lékařská věda a lékaři by jim nedávali naději, vyhledali by

léčitele, protože nemocný člověk pro své vyléčení udělá a podstoupí cokoliv. Jednou z těchto respondentů byla i Marie Š. (50 let), která má negativní postoj k léčiteli, ale v případě, kdyby klasická léčba nezabírala, léčitele by navštívila. Především na základě ohlasů, které slýchá od svých známých.

Několik respondentů (3 respondenti) vyslovili nedůvěru v léčitelství, z důvodu nevěrohodnosti. O každém léčiteli si myslí, že své schopnosti si vymýšlí a vše je to jen podvod. Léčitele považovali za šarlatána⁵³, protože měli špatnou zkušenost s léčitelem. Tito tři respondenti navštívili léčitele mimo Havlíčkovobrodsko asi před dvaceti lety, ale s jejich problémem jim ani jeden vůbec nepomohl.

Dle názoru zkoumaných léčitelů je v dnešní době velice těžké nalézt léčitele, který člověku opravdu pomůže. Podle samotného léčitele je současný stav léčitelů 50% na 50%. Léčitel se k této otázce vyjádřil, že v České republice jsou léčitelé, kteří lidem opravdu pomohou a pak ti, kteří člověka jen zneužijí. Léčitel M. N. se zmínil, že sám má zkušenost s léčiteli, kteří člověka jen využili, pak sami onemocněli a přišli si k němu pro pomoc.

Ostatní respondenti (14 respondentů) měli pozitivní přístup k léčitelství. Na léčitelství neshledávali nic špatného a proti léčitelství neuváděli žádná negativa. Sedm respondentů léčitele nenavštěvovalo, protože zatím žádné zdravotní problémy neměli. Tři respondenti se k léčiteli v nejbližší době chystali z důvodu zdravotního problému. Poslední částí respondentů (4 respondenti) byli obyvatelé, kteří léčitele navštěvovali poměrně dlouhou dobu. Všichni respondenti s pozitivním postojem projevíli víru v nevysvětlitelné neověřitelné jevy (existence Boha, UFO, mimořádných schopností léčitelů).

⁵³ Šarlatán – samozvaný léčitel; jedinec, který předstírá odborné znalosti, dovednosti a schopnosti k oklamání jiných.

8. 2 Léčitelé na Havlíčkobrodsku, jejich mimořádné schopnosti a pacienti

V této části práce uvedu vyzkoumané informace z druhé fáze terénního výzkumu. V první části popíši léčitele M. N. a jeho způsob léčby. Zároveň zde uvedu názory pacientů (7 pacientů), kteří léčitele M. N. navštěvují. Druhou část věnuji léčiteli F. Š. a jeho pacientům (7 pacientů). Zaměřila jsem se především na původ schopností léčitele, jakým způsobem schopnosti používá, jací lidé léčitele navštěvují (rozdíly ve věku, pohlaví, bydliště, atd.), jak lidé vnímají mimořádné schopnosti léčitele a jak návštěva u léčitele ovlivnila jejich životy.

8.2.1 Léčitel M. N. (45 let)

Pan léčitel M. N. o sobě uvádí, že již od malička věděl o existenci léčitelství, neboť se s tím setkal ve své rodině. V jeho rodině se léčitelské schopnosti objevily už ve velice vzdálené minulosti a od té doby se tyto schopnosti dědí z generace na generaci. Do dnešní doby se objevily vždy jen u ženského pohlaví, ale pan M. N. je prvním mužem v rodině, u kterého se schopnosti objevily. Léčitel je ženatý a má dvě děti (syn, dcera). Mimořádné schopnosti zdědili oba jeho potomci, ale ani jeden nebude pokračovat v rodinné tradici lidového léčení. Léčit pacienty je podle jeho dětí veliká zodpovědnost, kterou člověk na sebe přebírá. Léčitelství se věnovat nikdy nehodlají. Zároveň uvedli, že se zdravotními problémy budou pomáhat rodině a blízkým osobám.

Léčitel M. N. už od malička v sobě pociťoval zájem o vše zvláštní a zejména o vše, co se týkalo medicíny a možnosti pomoci nemocným lidem. Poprvé si všiml svých schopností kolem 15 let, kdy pociťoval problémy jiných a dokázal říci, jaké mají lidé trápení. Po střední škole absolvoval mnoho vzdělávacích zdravotnických kurzů (anatomických, fyziologických, psychologických). Během těchto kurzů absolvoval i různé praxe v nemocnicích. Při těchto praxích zjišťoval, že se jeho diagnózy nemocných pacientů shodují s diagnózami odborných lékařů. Díky těmto praxím se rozhodl pomáhat lidem svými léčitelstvími schopnostmi. Nejdříve působil jen ve své rodné vesnici (nachází se cca 12 km západně od Havlíčkova Brodu), poté se jeho okruh působnosti a

jeho úspěšnost rozrostla až na tolik, že dnes pomáhá lidem po celé České republice. Léčitel se lidovému léčitelství věnuje již 13 let.

Schopnosti léčitele M. N.

Popsat léčitelovy schopnosti je velice složité, poněvadž on sám o svém způsobu léčení moc nezmínil. Podle něho se nemá říkat vše, vždy má zůstat něco ukrytého. Možná je to způsobeno i tím, že po velice dlouhou dobu mimo materialismus nebylo nic přípustné. Díky materialismu pro mnoho lidí není přípustná žádná existence nehmotné a nezměřitelné energie nebo existence Boha. Sám léčitel se zmínil, že má spoustu zkušeností s lidmi, kteří jen po zmínce o léčitelích, mimořádných silách nebo působení energie zareagují negativně na léčitelovu osobu nebo se člověku vysmějí do tváře. Nevysvětlovat své léčitelské schopnosti je určitý obranný systém léčitele M. N. před lidmi, kteří nevěří v nevysvětlitelné jevy a nic paranormálního.

Léčitel M. N. na otázku, jakým způsobem léčí, uvedl, že se lidem snaží radit, jak by měli žít, starat se o své zdraví a čeho by se měli vyvarovat. Také uvádí, že své pacienty nikdy do ničeho nenutí, jen se snaží lidem ukázat správnou cestu v životě. Podle léčitele M. N. existuje mnoho různých cest, ale on se snaží své pacienty nasměrovat, aby si každý vybral tu správnou cestu. Léčitel M. N. také uvádí, že on zde není od toho, aby člověka vyléčil z nějaké nemoci okamžitě a sám. Říká, že nejvíce záleží na pacientovi samotném.

... „ pacient musí chtít se vyléčit, teprve potom můžu zjistit příčinu nemoci a zahnat největší bolesti. Nejdůležitější je, jak říkám, samotná touha pacienta na uzdravení, potom mu můžu pomoci nemoc překonat. Důležité je, aby se člověk, který onemocněl, postavil proti nemoci, začal bojovat a dodržovat určitá pravidla.“ (část výpovědi léčitele M. N.)

Léčitel uvádí, že jsou i lidé, kteří jsou zablokovaní po psychické stránce. U těchto lidí se zaměřuje na odblokování psychických problémů, protože podle něho špatná psychika vyvolává v těle nejrůznější nemoci. Myslí si, že původcem mnoha nemocí je stres, ale zároveň zmínil i špatnou životosprávu a špatný životní styl. Zbavení člověka

stresu a zajištění psychické rovnováhy považuje léčitel M. N. za jednu ze svých hlavních léčebných zájmů.

Další způsob léčby spočívá v působení mentální energie⁵⁴.

... „*Tato energie vyzařuje z lidského organismu a je označovaná jako mentální energie. Touto energií zjišťuju nemoci a špatně fungující a poškozené orgány v těle člověka. Mentální energií rozpoznám do jaký míry, jsou orgány poškozené.*“ (část z výpovědi léčitele M. N.)

Na mou otázku, jakým způsobem mentální energii používá, odpověděl, že ji využívá k posílení jednotlivých poškozených orgánů a k uvedení z kritického stavu do méně poškozeného stavu. Léčitel M. N. popsal své působení tak , že každého pacienta mentální energií nabíjí a působí na něj po celou dobu sezení. Během mé přítomnosti na jednotlivých sezeních jsem měla možnost pozorovat, že léčitel na pacienta v průběhu sezení působí bez jakéhokoli dotyku. Po celou dobu sezení si léčitel a pacient spolu povídají a rozebírají psychické a zdravotní problémy. V průběhu sezení pacienta energií posílí a pomáhá uzdravit nemocné orgány. Jednotliví pacienti nabití energií potvrdili hned po ukončení sezení. Léčitel jako hlavní pozitiva mentální energie uvádí posílení člověka, pozvolné uzdravování, uvolnění těla a ztuhlých svalů od neustálého stresu a špatného životního stylu.

Nejvýznamnější mimořádnou léčebnou schopností tohoto léčitele je protonace⁵⁵. V jasnovidectví a telepatii je tajemná látka, která není ani hmotná ani nehmotná. V této látce jsou zaznamenány všechny činy, události a myšlenky každého jedince, které se udály kdekoli a kdykoli.⁵⁶

Léčitel M. N. byl obdařen darem protonace, díky kterému přichází na nejrůznější příčiny problémů, trápících jeho pacienty. Nejdříve mi vysvětlil, že součástí

⁵⁴ Toto pojmenování využívají léčitelé mezi sebou. Používá ho např. Břetislav Kafka v knize *Parapsychologie*. Kniha vyšla v nakladatelství Poznání roku 2000

⁵⁵ Označení protonace používají léčitelé mezi sebou. Vědeckou obcí tento termín není uznán, schválen ani používán.

⁵⁶ KAFKA, B.: *Parapsychologie*. Olomouc: Poznání 2000, str. 47.

jeho léčby je zjistit příčiny problémů jeho pacienta. Z tohoto důvodu má možnost nahlédnout do „astrální knihy“⁵⁷, aby pacientovi pomohl zjistit příčinu problémů zdravotních i psychických a zároveň pacientovi od těchto problémů pomoci. Léčitel se zaměřuje na diagnostikování nemocí, proto je považován za diagnostika. Někteří léčitelé se na diagnostikování nezaměřují i z důvodu, že k určování nemocí pacientů nemají potřebné schopnosti.

Léčitel sám uvedl, že v praxi se protonace projevuje takovým způsobem, že o pacientovi ví úplně vše. Tento fakt potvrdili i pacienti. Já osobně jsem také měla možnost se přesvědčit, že léčitel opravdu věděl osobní věci, které jsem nikdy nikomu neřekla. Zná problémy člověka, ať už se týkají zdraví, rodiny, partnera, školy, atd. Dalo by se říci, že o každém člověku, který za ním přijde, ví úplně vše, i jaké kdy měl myšlenky, pocity a jak se choval.

... „Poprvé, když sem šel k léčiteli, tak mi někdo říkal, že ví o člověku všechno, ale moc sem tomu nevěřil. Když sem tam u něho ale seděl, řekl mi takových věcí, že jsem fakt koukal. Dalo by se říct, že věděl i tom, co mám doma schovaný ve skříni. Nikdy sem na nějaký čarování a věštění nevěřil, ale léčitel M. N. mě přesvědčil, že nějaký nadpřirozený věci existují.“ (pan Miloš S. 55 let)

Podle léčitele tato schopnost slouží jen k pomoci druhému a mohou ji mít jen velice skromní, upřímní a schopní jedinci, kteří toho nezneužijí. Pro lepší pochopení léčitelových schopností vysvětlím na následujícím příkladu: Muž s žaludečními vředy navštíví léčitele, aby mu pomohl. Léčitel se na muže napojí mentální energií a zjistí, že má muž problémy s žaludečními vředy. V tu chvíli si hned v „astrální knize“ zjistí, kde je příčina problému. Vše probíhá neviditelně. Muži sdělí, že problém je např. v neustálém dohadování s jeho manželkou. Léčitel M. N. se společně s mužem snaží problém vyřešit a nacházet řešení, jak se chovat nebo nechovat. Léčitel sdělí, kde muž dělá chybu a kde dělá chybu jeho manželka. Vždy se zaměří na psychické problémy, které jsou podle léčitele příčinou mnoha problémů. Nakonec muži energií bez jakéhokoli

⁵⁷ Astrální kronika - termín používaný Břetislavem Kafkou, tento termín vysvětluji v kapitole Vymezení základních pojmů a klasifikace léčitelství.

doteku vředy zaléčí a zároveň mu předepíše doplňky stravy, které vředy vyléčí úplně.

Jak jsem se zmínila již výše, léčitel M. N. při své léčbě využívá i doplňky stravy, které doporučuje lidem, protože doplňují potřebné nebo chybějící vitamíny a minerály v těle člověka. Tyto doplňky odebírá od různých zahraničních firem, které se na výrobu přírodních léčiv specializují (CaliVita International). Jelikož jde o firmy zahraniční, tyto kvalitní výrobky nejsou u nás běžně k dispozici. Doplňky stravy jsou rozděleny podle jednotlivých orgánů v lidském těle.⁵⁸ Například jsou doplňky na špatná játra, špatný žaludek, padání vlasů nebo na špatný krevní oběh. Doplňky, jak sdělil pan léčitel, jsou vyrobené na přírodní bázi bez jakýchkoli chemických látek, jejichž cena se pohybuje od 100 Kč – 1000Kč. Nejdražší doplňky obsahují kapsle, které člověku vydrží až tři měsíce. Léčitel se i zmínil, že na některé méně časté exotické nemoci, které si pacienti přivážejí z cest, si vytváří vlastní speciální bylinné směsi. Léčitel uvedl, že tyto přírodní doplňky prodává za nákupní cenu, tedy za prodej léčiv nezískává žádný peněžní profit.

Popis místa působení léčitele M. N.

Léčitel M. N. poskytuje své služby v místě svého bydliště jednou týdně (v úterý). Lidé začínají přicházet od devíti hodin ráno a poslední pacient většinou odchází kolem desáté hodiny večer, jak uvedl sám léčitel. Každý týden navštěvuje léčitele velké množství lidí.

Místo, kde léčitel léčí, se nachází v jeho rodném domě ve vesnici asi 12 km vzdálené od Havlíčkova Brodu. Nejprve člověk vstoupí do malé místnosti, kde jsou věšáky na odložení kabátů atd., poté projde dlouhou chodbou, kde jsou na každé straně jen dvoje dveře. V této chodbě nevisí žádné obrazy. Poslední dveře vpravo na konci chodby vedou do čekárny. Dveře vlevo vedou do místnosti k léčiteli. Čekárna je poněkud menší místnost. Místa k sezení jsou postavena podél zdi. Proti dveřím je stůl a za ním paní, u které si každý pacient vyzvedne pořadové číslo a poté se někam usadí. Z čekárny

⁵⁸ V příloze č. 3 jsou pro představu znázorněny některé přírodní doplňky.

vedou ještě jedny dveře vpravo. V této místnosti se nachází kuchyňská linka, stůl, kde sedí žena, která prodává doplňky stravy. Zároveň zajišťuje i občerstvení pro léčitele a někdy i občerstvení pro své známé, jak žena sama uvedla. Na zdech po celé místnosti a čekárně visí obrazy krajinek, ale i obrazy s náboženskou tematikou. Léčitel se sám zmínil, že je věřící, a proto má v místnostech vyvěšené obrazy s náboženským charakterem. Tyto dvě místnosti jsou občas doplněny malými květinami.

Jednotlivé konzultace jsou dlouhé podle potřeby pacienta, proto se také stává, že pacient čeká i dvě hodiny než se dostane na řadu. Z tohoto důvodu je zde po celý den zapnuté rádio. Jak jsem si povšimla během čekání v čekárně, lidé si často jen vyzvednou pořadové číslo, odejdou pryč a vrátí se až po hodině i více. Od respondentů vyplynulo, že někteří si odhadnou podle pořadového čísla čas, kdy mají jít na řadu, a podle toho se k léčiteli vrátí. Nejčastěji jsou to lidé, kteří si odeběhnou na oběd nebo na nákup.

Průběh konzultace

Když přijede člověk na řadu, vstoupí do konzultační místnosti. Každého pacienta léčitel přivítá u dveří podáním ruky a uvede ho na místo, jak jsem si během výzkumu mohla povšimnout. V místnosti, kde léčitel působí, se nachází pouze stůl a dvě židle. Pacient a léčitel sedí přes stůl proti sobě. Léčitel se nejprve optá na současný psychický stav člověka a s jakým problémem pacient přišel. Nejčastěji přicházejí lidé s konkrétním problémem, pokud však přicházejí jen preventivně, léčitel jim sdělí, co mají v nepořádku. Po nastolení problému se léčitel pokusí pacientovi vysvětlit, kde a jak vznikl určitý psychický problém nebo nemoc. Tento postup jsem zaznamenala během mé přítomnosti na jednotlivých konzultacích.

Během konzultace léčitel nabíjí pacienta mentální energií, to celé probíhá bez jakéhokoli dotyku. Tato energie proudí neviditelně mezi oběma lidmi a je nehmotná, jak uvedl sám léčitel. Lidé se léčitele vyptávají na nejrůznější věci. Léčitel na všechny otázky neodpovídá přímo. U některých otázek jen naznačuje, jakým směrem by se člověk měl vydat. Léčitel M. N. vypověděl, že je svázán etickým pravidlem, proto se může stát, že na některé otázky žádnou odpověď člověk nedostane. Vyzorovala jsem,

že lidé se nejčastěji vyptávají na otázky kolem života, jak se v jednotlivých situacích mají zachovat, jak mají žít, atd. Na otázky, které se týkají zdraví, se léčitel snaží odpovídat přímo a pokaždé.

Léčitel uvedl, že pacienta, který přijde od lékaře s přesně stanovenou diagnózou (s nemocí, po operaci nebo zákroku) nejdříve zkontroluje, jestli je daná diagnóza stanovena správně. Teprve poté stanoví postup léčby, protože u takového pacienta nemůže dát léčitel M. N. své procedury naplno.

... „, *Pacientovi, který má léčiva od doktorů nemůžu dávat jenom ty moje. Nejdříve pacient bere oboje a potom si ubírá ze strany prášků od doktorů a ty moje zase přidáváme. Aby byl počet stále stejný, ale převažovaly ty léky přírodní.*“ (část z výpovědi léčitele M. N.)

Léčitel sám o sobě uvedl, že u svých pacientů má úspěšnost kolem 80% až 90%. Léčitel vycházel z počtu lidí, kteří ho navštěvují stále a pravidelně, ale tento počet mi nebyl ochoten uvést.

Léčitel M. N. za své služby nepožaduje žádné finanční poplatky. Pacienti platí pouze za doplňky stravy, které zde léčitel svým pacientům doporučuje.

Respondenti (pacienti) léčitele M. N.

Při výzkumu mezi pacienty léčitele M. N. jsem se nesetkala s žádnou špatnou zkušeností těchto pacientů. Vyptávala jsem se i obyvatel žijící ve stejné vesnici, jako léčitel M. N., ale ani jeden respondent neuvedl špatnou zkušenost nebo neúspěch tohoto léčitele.

Respondenti uváděli nejružnější nemoci, se kterými léčitele navštěvují. Nejčastěji to byl špatný žlučník a žaludek. Ale léčitele navštívili i lidé s rakovinou, nádory a leukémií. Někteří respondenti zmiňovali i artritidu a cukrovku. Za léčitelem přicházeli i lidé, kteří nebyli nemocní. Tito lidé přicházeli k léčiteli, aby se jen ujistili, že jsou zdraví a nemají žádnou těžkou nemoc v počáteční fázi, na kterou doktoři nepřišli.

Martina V. (23 let) svůj příchod k léčiteli odůvodnila takto :

... „, Já jsem k léčiteli nepřišla s konkrétní nemocí. Jen mě poslední dobou pobolívá hlava a občas se mi točí, tak mi kamarádka řekla, ať si sem zajdu. Léčitel mi naštěstí řekl, že to není nic vážného, že to mám z učení, tak mi dal něco na zklidnění a něco na to, abych líp spala. Docela se mi fakt ulevilo, že mi nic není, aspoň mám o jedno trápení míň.“

Na otázku, jak se o léčiteli respondenti dozvěděli, byly jednoznačné odpovědi. Respondentům byl léčitel nejčastěji doporučen přáteli, ale ve velké míře i rodinou. Ve všech případech respondenti navštívili léčitele až po doporučení od někoho blízkého, kdo s léčitelem měl už vlastní zkušenost.

Při mém výzkumu jsem se zaměřila i na otázku, jaké věkové kategorie pacientů léčitele navštěvují. Z uvedených údajů od léčitele M. N. jsem zjistila, jaké věkové kategorie pacientů jsou u léčitele zastoupeny. Na konzultace přicházeli lidé všech věkových kategorií, od malých dětí (10 let) až po nejstarší generace (80 let). Nejmladší respondenti uváděli, že léčitele vyhledali, protože těžce onemocněli. Nikdy nepomysleli na to, že je potká nějaká nemoc. Do té doby, než onemocněli, měli jiný pohled na svět a o léčitelství ani nevěděli, jak někteří respondenti přiznali. Malé děti a teenageři se dozvěděli a navštívili léčitele, až když měli nějaký rozsáhlý nebo těžce léčitelný zdravotní problém. V té chvíli je k léčiteli vzali rodiče nebo příbuzní. Tito respondenti se svěřili, že jsou nesmírně vděční, že se k léčiteli dostali, protože mají alespoň nějakou naději na vyléčení. Své nemocné známé a kamarády také přemlouvají, aby léčitele navštívili. Jak jsem se dozvěděla od léčitele, tak právě tyto těžce nemocné děti doktoři „posílají domů zemřít“ a nedávají jim téměř žádné šance na vyléčení, protože se u nich stále dokola nemoc objevuje a nedaří se ji vyléčit. Léčitel M. N. sám uvedl, že má velkou radost, když už pomohl mnoha dětem s uzdravením.

Mezi mladé nemocné respondenty patřil i Petr M. (13 let), který o léčiteli M. N. nevěděl do té doby, než onemocněl karcinomem na mozkou:

..., O léčitelích a léčitelství jsem se dozvěděl, až když mně zjistili, že mám na mozku velký nádor. Mamka mě hned vzala k léčiteli M. N. Do té doby jsem neměl ani potuchy,

co to je.“

U respondentů jsem se zaměřila na otázku, odkud pocházejí (jestli vesnice nebo město) a také jaký mají názor na obyvatele měst a vesnic ve spojitosti s léčitelstvím. Nakonec po srovnání odpovědí jsem zjistila, že respondenti navštěvující léčitele M. N. častěji pocházejí z vesnice (zejména z té samé jako léčitel) než z města. K léčiteli dojíždějí lidé i z okolních vesnic.

Respondenti pocházející z vesnic především uváděli, že jsou vychováni svými předky k tomu, aby se dokázali vyléčit sami prostřednictvím přírodních léčivých bylin. Téměř polovina respondentů uváděla, že měli babičky a prababičky, se kterými sbírali byliny a připravovali různé mastičky. Do dnes sami ještě znají nějaké recepty. Někteří respondenti měli takový názor, že lidé žijící na vesnicích nejsou tak ovlivněni moderním způsobem života a shonem jako lidé ve městech. Jeden z respondentů Jaroslav F. (80 let) uvedl, že nemá dobrý přístup k lékařskému zařízení z vesnice, ve které žije. V té chvíli začal léčitele navštěvovat a od té doby ho navštěvuje pravidelně. Lékaři často sídlí ve městech a na větších vesnicích působí jen jeden den v týdnu. Respondenti raději zajdou k léčiteli, než aby se ve stáří hnali do měst.

Respondenti pocházející z města uváděli, že ve městech je sice lékařských služeb dostatek, ale raději vyhledají léčitele, který léčí na přírodní bázi. Paní Dana B. (35 let) si myslí, že v dnešní době je už vše prolezlé chemickými látkami, že by lidé měli konečně něco začít dělat a žít trochu zdravějším způsobem. Respondenti z měst mají lepší přístup k nejmodernějším technologickým vymoženostem, ale stále touží po přírodním způsobu léčení.

Od respondentů pocházejících z měst jsem zjistila, že nebyli k léčitelství od malička vedeni. Někteří využili i metody východního léčitelství (akupunktura⁵⁹, reiki⁶⁰), ale nebyli s tím spokojeni, proto také léčitele vyhledali. S léčitelem M. N. jsou velice

⁵⁹ Akupunktura – léčebná metoda ovlivňující především bolest, alergie, atd. Účinek akupunktury je vysvětlován, jako ovlivnění toku energie v těle člověka. Modernější vysvětlení je, že jde reflexní působení.

⁶⁰ Reiky- metoda alternativní medicíny, vesmírná energie uvádějící do souladu vnitřní stav lidské osobnosti s okolním prostředím.

spokojeni a nejvíce je zaujaly jeho nadpřirozené schopnosti. Někteří respondenti často uváděli, že k léčiteli šli ze zvědavosti, když se dozvěděli o jeho mimořádných schopnostech.

Každý respondent je svým způsobem specifický a má odlišné problémy. Respondenti pohlížejí na léčitelství s velkým respektem. Mnoho z nich je velice rádo, že v dnešní době existuje možnost a volba takového způsobu léčení. Velice si váží toho, že léčitelství a možnosti přírodní léčby mohou využít v okolí svého bydliště. U žádného respondenta jsem se nesetkala s názorem, který by potvrzoval, že léčivé prostředky léčitele jsou příliš drahé a nekupoval si je. Oni nehledí na peníze, protože jednotlivé doplňky stravy jim opravdu pomáhají od zdravotních potíží. Respondenti dávají raději více peněz za léky od léčitele než za léky od lékařů plné chemických látek. Pro většinu respondentů se stal léčitel M. N. důležitou osobou v jejich životě, který velkému počtu z nich změnil život. Pro některé respondenty se léčitel stal důležitou součástí jejich života. Pro příklad uvedu několik výpovědí respondentů:

Paní Monika B. (37 let) popisuje, jak poprvé navštívila léčitele: *...,Můj manžel trpěl na artritidu a zároveň po svatbě se nám narodilo dítě, které onemocnělo zánětem mozkových blan. (.) Na následky této nemoci mi dítě osleplo, ohluchlo a částečně ochrnulo. (..) Brala jsem to jako znamení, když mě kamarádka sdělila, že zná někoho, kdo léčí. Chtěla jsem pomoci manželovi a synovi. Manžel k léčiteli jet nechtěl, ale já jsem byla psychicky dlouhodobě zničená a následkem toho mě potkaly zdravotní problémy. Nakonec sám manžel nás tam odvezl. Léčitel M. N. pomohl mému manželovi, mému dítěti i mně. Nejde o to, že vás vyléčí nebo částečně vyléčí.((gestikulace rukou)) Naučí vás vidět věci tak , jak je vidět máte. On vás vede a pomáhá vám, když sejdete z „cesty“, natlučete si, ale on vás vrátí zpátky a stále vás bude vracet, dokud nepochopíte to, co máte. Ale není to o tom, že vám léčitel vyšlape cestu. Mě osobně nasměroval na spoustu věcí, na které bych sama nikdy nepřišla. Naučil mě věci přehodnocovat.(.) S léčitelem se můj život velice změnil, kdyby nepomohl mé rodině, nemůžu říct, kde bych dneska byla. (..) Léčitel mě z velké části změnil a můžu říct, že jsem dnes lepší člověk. Od té doby ho pravidelně navštěvuji už devět let. (.) Opravdu nemůžu říci, jak bych na tom dnes byla, ale dobré by to určitě nebylo.“ (část z výpovědi)*

Paní Věra L. (62 let) :... „O léčiteli jsem se dozvěděla před osmi lety od své kamarádky, která ho znala přes jiného léčitele, který o něm říkal, že je nejlepší. Vyhledala jsem ho kvůli mému vnukovi, který měl silnou epilepsii. Léčitel mu velice pomohl a zmírnil mu projevy nemoci, že díky léčiteli můj vnuk přestoupil ze zvláštní školy na základní školu. Od té doby ho navštěvuji i já sama.((respondentka vzpomíná)) Poprvé jsem měla problém způsobený lékařem. Jednou jsem šla na operaci, aby mně něco vyřízli(.) a léčitel mi sdělil, že mi neodebrali to, co měli. Samozřejmě, že jsem to začala řešit, ale až po půl roce lékaři zjistili, že má léčitel pravdu a šla jsem znovu na operaci. Já sama jsem léčitelství nikdy nevěřila, ale pan léčitel M. N. mě přesvědčil a od té doby chodím nejdříve k léčiteli, až když se vyskytne nějaký problém, jdu za lékařem. (..) Svou rodinu se snažím také zpacifikovat, aby léčitele navštívila. Podařilo se mi to u syna, který měl úraz s kolenem a pořád ho to bolelo. Syn za žádnou cenu nechtěl léčitele navštívit, dokonce si z něho dělal i srandu. Po nějaké době měl ohromné bolesti, až si za ním došel a léčitel mu koleno vyléčil. Od té doby syn u léčitele nebyl, po mně si nechává posílat pro léky. (.) Můj syn je velice tvrdohlavý, věřím, že kdyby měl další problém, léčitele by opět navštívil.((úsmev)) Já si myslím, že nechce, aby jeho kamarádi zjistili, že léčitele navštívil.((údiv))

(...)Mě potkala ještě jedna nepříjemnost.(.) U lékaře mi objevili bulku v prsu, a tak jsem jela za panem léčitelem M. N. Pan léčitel mi sdělil, že to nic není, že se mi bulka ztratí. Po několika dnech jsem se měla dostavit na operaci na vyříznutí bulky. Lékaři jsem sdělila, že na operaci nejdu, ať mi udělají ultrazvuk a podívají se, že tam nic není. Poté, co se dozvěděl, že jsem navštívila léčitele, se mi začal smát a zároveň nadávat, co jsem to za bláznivou ženskou.((údiv)) Po nějaké chvíli mě sestřička nakonec vyšetřila a všichni byli překvapeni, poněvadž ta bulka tam opravdu nebyla. Doktor tomu nemohl uvěřit, protože ta bulka byla opravdu obrovská a ztratila se mi během několika dní. Nedokážete si představit, jak jsem byla léčiteli vděčná a nikdy bych na něho nedala dopustit. (.) V životě mně a mojí rodině už pomohl tolikrát, že jsme mu opravdu vděční. A to, že bych k němu přestala chodit, nepřichází vůbec v úvahu. (úsmev)“ (část z výpovědi)

Paní Dana B. (35 let):... „K léčiteli jsem šla jen preventivně, jen ze zvědavosti. Byla jsem překvapená, když mně léčitel sdělil, že se mi po porodu vytvořilo něco v břiše. (.) Řekl mi, ať přesně doktorům sdělím, kde to mají hledat, protože jinak by to nikdy

nenášli. Léčitelé jsem uvěřila a sdělila své problémy svému lékaři. Lékař mě na mou žádost vyšetřil. Doktor i včetně mě jsme byli překvapeni, protože tam opravdu byl schovaný výrůstek.(údiv) Léčitele se od té doby snažím navštěvovat pravidelně, jak to čas dovolí. (.) Díky němu se mi narodilo druhé zdravé dítě. Kdybych se tenkrát nerozhodla léčitele navštívit, tak bych dnes už žádné děti mít nemohla. (..) U celé procedury byl se mnou můj muž. Předtím si ze mě dělal srandu a léčitele označoval jako šamana.((smích)) Od té doby, co mě léčitel objevil ten výrůstek, tak, nedělám si srandu, ale léčitele navštěvuje i můj muž.‘‘ (část z výpovědi)

Pacienti a mimořádné schopnosti léčitele

Respondenti se na schopnosti léčitele dívali pozitivně. Respondenti uváděli, že člověk, který léčitele navštíví, musí v sobě mít víru v nadpřirozené jevy už od narození. Dva z respondentů uváděli, že sami nad léčitelovou hlavou spatřili neviditelný zlatý trychtýř směřující do nebe. Léčitel se sám zmínil, že někteří citliví jedinci tento jev mohou zaznamenat. Respondenti o léčitelových schopnostech nepochybovali, protože každý s nimi přišel do kontaktu a každý je pocítil prostřednictvím energie, zázračným odhalením zdravotního problému či nemoci. Někteří respondenti uváděli, že v mimořádné schopnosti léčitele přistupovali pozitivně, ale opravdu věřit začali až po první konzultaci, které se účastnili. Jeden z respondentů uvedl, že léčitelovy schopnosti považoval za podvod, ale po uzdravení jeho ženy léčitele sám navštívil a dnes už jeho schopnostem důvěřuje.

Interakce mezi pacienty a léčitelem M. N.

Lidé, kteří navštěvují léčitele, se zároveň na tomto místě i potkávají. Nejedním případem značí o tom, že se zde mezi pacienty vytvářejí sociální vztahy. Mnoho respondentů uvedlo, že díky návštěvám u léčitele získali nové známé a vytvořili si zde i nové přátele. Hlavní společný faktor je, že léčitelství napomáhá k sdružování lidí a odbourávání samoty, kterou pociťují převážně staří lidé.

Respondentům jsem položila otázku, zdali s lidmi v čekárně navazují rozhovory či nikoliv. Z odpovědí respondentů vyplynulo, že zde dochází ke komunikaci pacientů. Komunikace je dle amerických psychologů D. Kreche, R. S. Crutchfielda a E. L. Ballacheye charakterizována jako „*vzájemná výměna názorů mezi lidmi, která se děje především prostřednictvím jazyka a je možná tehdy, pokud mají lidé společné poznatky, potřeby a postoje*“.⁶¹ Tato teorie lze aplikovat na pacienty u léčitele M. N. Pacienti navazují komunikaci především z hlediska společných poznatků, které získali návštěvou léčitele a setkáním s jeho mimořádnými schopnostmi. Zároveň jsou pacienti spojeni potřebou zdravotní pomoci, aby dosáhli vyléčení. K lidovému léčitelství zastávají kladné postoje. Na základě této komunikace pacienti mezi sebou vytváří přátelské vazby. Tyto vazby jsem rozdělila na čtyři typy podle intenzity komunikace.

Prvním typem jsou vztahy založené spíše na známosti. Respondenti uváděli, že od té doby, co navštěvují léčitele, se v čekárně setkávají stále se stejnými lidmi. Postupně spolu začali navazovat hovory a stali se z nich známí, kteří udržují vztah pouze za zdmi této čekárny. Tito respondenti se nedomlouvají na schůzkách mimo čekárnu a nescházejí se spolu. Setkávají se pouze každý měsíc na plánované návštěvě léčitele. Mezi tyto respondenty patří především lidé v důchodovém věku, pro které je návštěva léčitele určitým zpestřením volného času. Respondenti sami uváděli, že je pro ně velice příjemné mít příležitost, při které si mohou s někým popovídat. Tento typ interakce lze označit za *formální*.

Druhým typem jsou vztahy, které vznikly mezi lidmi v čekárně u léčitele. Tito respondenti uvádějí, že se scházejí i mimo čekárnu. Navštěvují se doma, plánují výlety, dovolené a oslavují spolu i narozeniny. Respondenti, kteří si u léčitele vytvořili přátelství, byli zastoupeni v malém počtu. Byli to lidé, kteří ve svých životech moc přátel neměli a ve svém osobním životě měli problém s vytvářením přátelství. Někteří respondenti uváděli, že díky návštěvám léčitele mnoho starých přátel ztratili, ale prostřednictvím návštěv u léčitele získali lepší přátele. Dalo by se říci, že návštěvy u léčitele těmito lidem změnilo život. Podařilo se jim získat nové přátele a často podle respondentů i mnohem lepší přátele. V těchto případech nejdříve probíhala interakce

⁶¹ ŘEZÁČ, J.: *Sociální psychologie*. Brno: Paido 1998, str. 108.

formální, která se postupem času přeměnila v *neformální* interakce. Tento jev lze aplikovat i na následující třetí typ vytváření vztahů mezi pacienty

Třetí typ tvoří vztahy, které se vytvořily mezi pacienty a léčitelem samotným. Dvě respondentky uvedly, že léčitele navštěvují už velice dlouhou dobu. Během této doby se s léčitelem sblížily na tolik, že mu dnes dobrovolně vypomáhají v organizaci pacientů při návštěvních dnech. Zároveň respondentky navázaly přátelský vztah mezi sebou. Vztah mezi respondentkami a léčitelem je založen na dlouhodobém přátelství. Společně se scházejí se svými rodinami a podnikají různé akce. Zároveň respondentky léčitele samy navštěvují a nechávají se léčit.

Čtvrtý typ tvoří lidé, kteří k léčiteli přicházejí se svými přáteli nebo rodinou a vztahy zde nevytvářejí. Po celou dobu v čekárně udržují komunikaci pouze mezi sebou. K této otázce se mi vyjádřila pouze jedna respondentka, která uvedla, že nepotřebuje navazovat vztahy s novými lidmi. Lidé zařazení pod tento typ vytváření vztahů pocházejí často ze vzdálených vesnic a měst a léčitele navštěvují nepravidelně. U těchto pacientů dochází ke komunikaci s rodinou a přáteli, se kterými mají bližší a více společných poznatků a postojů.

8.2.2 Léčitel F. Š. (65 let)

V této části práce se zaměřím na léčitele F. Š. a jeho pacienty. Tento léčitel přistoupil na rozhovor k mé práci, ale neposkytl mi mnoho informací. Léčiteli jsem sdělila, za jakým účelem jsem ho navštívila a z jaké školy pocházím, ale i přesto mi moc nedůvěřoval a považoval mě za novináře, který o něm chce zjistit nějaké špatnosti. Následující výzkumná část je tedy založena na informacích, které mi léčitel byl ochoten poskytnout.

Na otázku, kdy léčitel objevil své schopnosti, pan F. Š. uvedl, že už od útlého věku pocíťoval zájem o lidi a jejich nemoci. Od mládí ho také velice fascinovaly byliny a jejich sběr, ale s tím se musel na nějaký čas rozloučit, protože odešel na zemědělskou školu do Prahy. Léčitele F. Š. je ženatý a má dva syny. Mimořádné schopnosti se však neobjevily u žádného z nich.

Pan F. Š. mi sdělil, že léčitelské schopnosti v jejich rodině nikdy žádný příbuzný neměl. On sám byl prvním potomkem, který u sebe léčitelské schopnosti objevil. Léčitel uvedl, že o svých schopnostech neměl tušení až do dvaceti let. Ve dvaceti letech ho potkal těžký úraz a trápily ho zdravotní problémy. Léčitel vypověděl, že si vzpomíná, že tenkrát mu jeho kamarád doporučil léčitele od Prahy. Pana F. Š. léčitel z Prahy uzdravil a zároveň mu sdělil, že on sám má v sobě energii a dar k tomu, aby pomáhal lidem. Léčitel F. Š. při rozhovoru uvedl, že tomu nejdříve moc nevěřil, postupem času však v sobě vycítil pocit, díky kterému pochopil, že opravdu může a zároveň musí pomáhat lidem. Léčitel nejdříve léčil nemoci svých příbuzných a přátel. Jeho úspěch se rozkřikl a postupně začali přicházet lidé z okolí vesnice, ve které bydlí a zároveň i působí (vesnice leží cca 18 km severozápadně od Havlíčkova Brodu). Léčitelství se věnuje již 40 let.

Schopnosti léčitele F. Š.

Na začátku rozhovoru léčitel F. Š. uvedl, že léčitelé neradi sdělují využití energie a způsob své léčby, protože v mnoha lidech fenomén léčitelství vyvolává posměch a považují léčitele za blázný, kteří si vymýšlejí, aby na sebe upozornili.

...,proto mnoho léčitelů drží své schopnosti v tajnosti. Mně osobně nejde vůbec o to, abych se někde zviditelňoval. Já vůbec nechci, aby mě považovali za nějakou senzaci. Jenom chci pomáhat lidem se zdravím, a tím jim zlepšovat život.“ (část z výpovědi léčitele F. Š.)

Léčitel se zmínil, že se snaží lidem pomoci, aby se dostali z různých nemocí. Zároveň se lidské tělo snaží navrátit do určité zdravotní normy. Léčitel uvedl, že se zaměřuje na nemocné lidi, kteří mají přesně stanovenou diagnózu od lékaře. On sám se nezaměřuje na diagnostikování nemocí, proto o sobě říká, že není diagnostikem, jako jiní léčitelé. Léčitel to vysvětlil tak, že každý léčitel má v sobě energii určité velikosti. Někteří léčitelé díky energii poznají jakou nemoc člověk v sobě má a v jaké části těla. Jiní léčitelé nemají energii na diagnostikování, ale energii využívají k léčení pacienta. Někteří léčitelé umějí oboje najednou. Léčitel mi sdělil, že každý léčitel má určité množství energie v různých podobách, že každý energii využívá jinak, a tím pádem je

každý léčitel individuální.

...,ke mně musí člověk přijít s přesně stanovenou diagnózou od lékaře. Často ale pomáhám i lidem, kteří mají jen bolesti např. zad. Když moje léčba nepomůže, tak je pošlu k lékaři na vyšetření, protože ty bolesti jsou často příznakem nějaké nemoci. Potom se lidi vrací s nějakou diagnózou a já jim konečně mohu pomoci, protože přesně vím, na co se mám soustředit.“ (část z výpovědi léčitele F. Š.)

Léčitel F. Š. k léčení využívá mentální energii. Léčitel uvedl, že tuto energii přijímá a vydává prostřednictvím rukou. Ruce přiloží k nemocnému místu pacienta a chvíli na toto místo působí energií. Doba působení se odlišuje podle rozsahu nemoci, jak mi sdělil léčitel. Sám léčitel neví, jakým způsobem přesně funguje energie, kterou léčí, ale podstatné pro něho je, že pomáhá lidem se vyléčit. Dále se také zmínil, že energie je všude kolem nás (stromy, kameny, atd.) a každý citlivý jedinec má možnost tuto energii cítit, nabít se jí a sám se s ní uzdravovat. Toto se týká jen opravdu velice citlivých lidí.

Jako hlavní léčivou oblast má léčitel F. Š. telepatii. „Telepatie je spontánní, s tou se běžně setkáváme v každodenním životě, a experimentální, zaměřená na řízený přenos myšlenek. Vysílající se nazývá induktorem, přijímající percipientem.“⁶²

S telepatii se setkal každý člověk, ale málo z nich si uvědomuje, že jde právě o telepatii, jak mi sdělil léčitel F. Š. (např. člověk si zpívá v duchu nějakou melodii a člověk vedle něho se nahlas pískáním k němu přidá). Podle léčitele je mnoho situací, kdy lidé sami telepatii použili, ale neuvědomují si to.

Léčitel F. Š. uvedl, že tuto schopnost využívá k léčení pacientů na dálku. Pomáhá i pacientům, kteří mají důležitou operaci a jsou stovky kilometrů vzdáleni. Nejčastěji podle léčitele přicházejí pacienti sami, aby navázali s léčitelem kontakt, potom ho už osobně nenavštěvují. Léčitel si vzpomněl i na pár lidí, kteří přišli kvůli nějakému blízkému člověku, který měl vážnou nemoc, ale nemohl přijít sám. Tito lidé museli přinést nějaké indicie určitého člověka (co jsou indicie, vysvětlují v následující části textu).

⁶² CHOBOTSKÝ, P.: *Čas senzibilů a léčitelů*. Lysá nad Labem: Pěstitel 1992, str. 100.

Léčitel své telepatické napojení zaměří vždy jen na jednoho konkrétního pacienta, který ho navštívil s nějakou nemocí a poté už nemůže přijít. Telepaticky se léčitel může napojit v jedné chvíli na jednoho pacienta, nemůže léčit několik pacientů zároveň. Léčitel v rozhovoru vysvětlil, že k telepatickému napojení na pacienta používá nějaké indicie. Nejčastěji uvedl, že využívá fotografie nebo vlasy pacienta. Léčitel popsal telepatické napojení tak, že jde o schopnost, při které naváže kontakt se vzdáleným pacientem. Pacient si nic neuvědomuje, ale podvědomě se jeho tělo začíná léčit. Přes telepatické napojení pacientovi léčitel zasílá myšlenky a energii k vyléčení. Léčitel se sám zmínil, že má mnoho pacientů, které takovýmto způsobem léčí a také má mnoho pacientů, které tento způsob léčby vyléčil. Podrobněji mi léčitel nebyl ochoten své schopnosti vysvětlit.

....„Jednou jsem měl pacienta, který ležel v nemocnici a nemohl se ani pohnout. Pravidelně jsem se na něho napojoval. Lékaři sledovali, jak se během několika dní jeho stav zázračně zlepšuje. Po týdnu se pacient dokázal sám napít a najíst. Dneska už sám i chodí, sice ne úplně dokonale, ale chodí.“ (z výpovědi léčitele F. Š.)

Léčitel F. Š. uvedl, že léčbu svými mimořádnými schopnostmi doplňuje léčivými bylinami a bylinnými směsmi, které si sám vyrábí. Léčitel se zmínil, že má rozsáhlou znalost v léčivých bylinách a přesně ví, kdy jakou bylinu a na co má člověku doporučit.

Léčitel F. Š. za své služby nepřijímá žádné finanční poplatky a od pacientů neočekává žádnou reciprocitu. Občas pacienti jako poděkování přinesou nějaký malý dar (alkohol, nějaké pochutiny). Léčitel uvedl, že se vždy snaží odmítnut, ale někteří pacienti jsou velice neodbytní a v takovýchto případech malý dar přijímá.

Popis místa působení léčitele F. Š.

Léčitel F. Š. poskytuje své služby jednou (v sobotu) týdně ve vesnici, ve které zároveň i žije (cca 18 km od Havlíčkova Brodu). Léčitel uvedl, že během dne přijme pouze kolem deseti pacientů, protože kdyby přijal pacientů více, tak by se velice vyčerpával, unavoval a mohl by se dopouštět chyb. Následkem toho by velice oslabil

svůj vlastní organismus.

Léčitel pacienty přijímá v malém domku, který k tomuto účelu nechal postavit na zahradě za svým domem, ve kterém bydlí. Pacient přicházející za léčitelem nejprve vstoupí do malé dřevěné verandy, kde jsou umístěny květiny. Poté vstoupí dveřmi do místnosti, která slouží jako čekárna pro pacienty. V této místnosti je malý dřevěný stůl, kolem kterého jsou umístěny dřevěné lavice. Na stole leží časopisy staré téměř dvacet let. Na pravé straně místnosti se nachází skříň s knihami, kterou čekající pacienti mohou využít. Na stěnách místnosti visí obrazy s náboženskou tematikou. Léčitel uvedl, že je věřící, proto má v místnosti pověšené tyto obrazy. Z čekárny vedou dveře přímo do místnosti, kde léčitel přijímá své pacienty. Tyto dveře jsou velice tenké a každý pacient v čekárně slyší každé slovo léčitele a pacienta, kterého v tu chvíli léčí.

Léčitel F. Š. uvedl, že se každému pacientovi věnuje kolem třiceti minut. Pacient zde nedostává pořadové číslo. Na řadu jde vždy ten, který přišel dříve.

Místnost, ve které léčitel přijímá pacienty je poměrně malá. Na levé straně se nacházejí krbová kamna, která jsou zároveň jediným zdrojem tepla v celém domku. Na pravé straně je podél stěny dřevěná lavice určená pro pacienty. Proti dveřím je stůl a židle určená pro léčitele. Pacient sedí hned vedle léčitele.

Průběh konzultace

Objednaný pacient vstoupí do místnosti léčitele a léčitel ho usadí na místo. Nejprve se léčitel pacienta optá, z jakého důvodu za ním přišel. Pacient sdělí své zdravotní problémy a léčitel se okamžitě pustí do léčebného procesu. Během mé přítomnosti jsem pozorovala, že se léčitel nejdříve postaví a přiloží ruce k nemocné části pacientova těla (5-10 cm nad poškozeným místem, léčitel se pacienta nedotýká). Poté mi léčitel sdělil, že v té chvíli začne působit svou energií na nemocné místo a nemoc se tak začne regulovat do určité normy. Asi po asi deseti minutách léčitel ustoupí a posadí se na místo. Pacientovi poradí, jak by se měl stravovat, a doporučí mu nějaké léčivé byliny vhodné pro pacientovu nemoc. Léčitel vstane, podá pacientovi ruku, doprovodí ho ke dveřím a zároveň přivítá a uvede dalšího pacienta.

Léčitel pacientům, kteří měli problém s pohybovým ústrojím, během sezení doporučil a ukázal několik pohybových cviků pro zlepšení jejich problému s pohybem.

Léčitel o svém léčení na dálku uvedl, že v takovéto situaci musí být sám a plně soustředěný. Během působení se na pacienta myšlenkově napojí a pak energií ovlivňuje a léčí jeho zdravotní stav. Více o svém způsobu léčení nechtěl zmínit, podle něho je to velice složité, protože ani sám léčitel neví, jakým způsobem jeho léčení přesně funguje.

....„měl jsem pacienta z Brna, kterému nemohli zastavit krvácení, jeho rodina mi hned volala, já se na něho napojil a během několika minut jsem mu krvácení zastavil. Sami doktoři nechápali, jak je to možný.“ (část výpovědi léčitele F. Š.)

Léčitel se také zmínil, že jako každý léčitel má některé pacienty, na které jeho energie nezabere, jde většinou o pacienty, kteří se podvědomě uzdravit nechtějí a léčitele navštíví jen jednou a už se nevrátí.

Respondenti (pacienti) léčitele F. Š.

Při výzkumu pacientů léčitele F. Š. jsem se setkala s jedním respondentem, panem Zdeňkem L. (72 let), který měl zápornou zkušenost s léčitelem F. Š. Ostatní respondenti měli kladnou zkušenost s léčitelem a zároveň uváděli, že jsou s ním spokojeni.

Respondent Zdeněk L. uvedl, že navštívil léčitele s bolestmi zad. Léčitel mu na záda přikládal ruce a zároveň mu opatřil mast určenou na jeho problémy se zády. Pan Zdeněk L. uvedl, že léčitel mu nepomohl a bolesti zad přetrvávají dodnes.

Na tohoto pacienta jsem se zeptala i léčitele, proč u něho léčba nezabrala. Léčitel mi sdělil, že pan Zdeněk L. měl na léčby chodit pravidelně každý týden po dobu jednoho měsíce, ale přišel jen jednou.

....„pokud pacient nedodrží pokyny, které mu určím, tak je jasné, že na jeho zdravotním stavu nic nevylepší. Někteří lidé si myslí, že jim pomůžu během jedné návštěvy, ale léčba je zdlouhavá procedura a je zapotřebí, aby dělali přesně to, co jim řeknu. Někteří

pacienti nedodržíjí mé pokyny a pak si myslí, že léčba byla neúspěšná.“ (část výpovědi léčitele F. Š.)

Respondenti léčitele navštěvují s konkrétním problémem nebo přesně stanovenou diagnózou od lékaře, protože se dozvěděli, že tento léčitel se na diagnostikování nemocí nezaměřuje. Nejčastěji respondenti uváděli nemoci pohybového aparátu a nádorová onemocnění. Jedna respondentka léčitele navštívila z důvodu neplodnosti.

..., tři roky jsem nemohla otěhotnět, protože jsem měla gynekologické problémy. Proto jsem navštívila léčitele a dnes mám krásnou zdravou holčičku.“ (paní Dominika V. 32 let)

Během výzkumu jsem se setkala i s jedním respondentem, který byl léčitелеm F. Š. léčen na dálku. Pan Ondřej Z. (43 let) pocházel z Prahy a potvrdil mi, že léčitel mu s jeho zdravotním problémem pomohl. Více informací mi pan Ondřej Z. nebyl ochoten poskytnout, pouze se zmínil, že měl rozsáhlý nádor na mozku.

Všichni respondenti uváděli, že léčitele navštívili na doporučení svého známého nebo příbuzného. Žádný respondent léčitele nenavštívil sám od sebe, bez doporučení blízké osoby.

U pacientů tohoto léčitele jsem se opět zaměřila na otázku, jaké věkové kategorie pacientů léčitele navštěvují. Vycházela jsem z údajů o věku, které mi léčitel uvedl. Léčitele nejčastěji navštěvují lidé v důchodovém věku. Menší část pacientů jsou lidé v produktivním věku. Nenesetkala jsem se s žádným pacientem pod 18 let. Léčitel během rozhovoru uvedl, že pacienti do 18 let přicházejí jen velice zřídka. Respondenti uváděli, že léčitel F. Š. se zaměřuje na konkrétní diagnózy, proto většinu pacientů tvoří lidé v důchodovém věku, kteří mají stále nějaké zdravotní problémy a více je trápí nejrůznější nemoci. Respondenti uváděli, že děti do 18 let nejsou tak často nemocné a pokud mají nějaká vážná onemocnění, tak spíše navštíví léčitele, který se specializuje přímo jen na vážná onemocnění.

U respondentů jsem se zaměřila i na otázku, zda pacienti pocházejí z města či vesnice. Pacienti zejména pocházeli ze stejné vesnice jako léčitel F. Š. nebo pocházeli z

okolních vesnic. Respondenti uváděli, že mají blíže k přírodnímu způsobu léčení než ke klasické medicíně. Většina respondentů, jak jsem již uvedla výše, byla v důchodovém věku. Tito respondenti uváděli, že spíše důvěřují přírodě a bylinám než praktickému lékaři, ke kterému docházejí. Respondenti zastávali názor, že lidé na vesnicích nejsou poznamenáni životem ve městech a dodnes se vyhýbají špatným jídlům plným chemikálií. Podle respondentů žijících na vesnici mají lidé z měst sklon využívat nejmodernější technologie a raději si zvolí modernější a rychlejší způsob léčby než přírodní pomalejší způsob. Respondenti také uváděli, že většinu pacientů tvoří lidé, kteří věří v Boha. Ve vesnici, kde léčitel působí, je velké množství věřících lidí. Respondenti uváděli, že léčitel má dar od Boha, kterým dokáže uzdravovat své pacienty. Respondenti mi sdělili, že navštěvují tohoto léčitele, protože je věřící a svůj dar by nezískal, kdyby byl špatný člověk a zneužíval lidi. Podle respondentů léčitele navštěvují spíše lidé z vesnic, protože na vesnicích je mnoho věřících občanů. Dle názorů vesničanů lidé z měst už moc v Boha nevěří, a proto také nedůvěřují lidem s léčitelskými schopnostmi.

Pacienti pocházející z měst léčitele téměř nenavštěvují. Léčitel uvedl, že pokud pacienti z měst přicházejí, jedná se především o ty pacienty, kteří jsou léčeni na dálku. Léčitel uvedl, že lidé z měst ho navštěvují, protože nejmodernější způsob léčby, který lidé z měst mají na dosah, při jejich léčbě selhal a oni mají jedinou naději v léčitelích. Léčitel se zmínil, že lidé z měst často přiznávali, že léčitele navštívili, protože medicína selhala a oni toužili po vyléčení. Lidé z měst, kteří se rozhodnou pro jinou léčbu než klasickou, si podle léčitele většinou než léčitele raději zvolí východní způsob léčby (akupunktura, reiki). Léčitel se k těmto způsobům léčby vyjádřil negativně. Dle jeho názoru tyto východní léčby nezabírají. Pouze lidem pomohou po psychické stránce, ale ne po zdravotní. Východní léčitelství je podle léčitele úspěšné, když je vykonávané velice zkušenými odborníky, kteří se ale v dnešní době v České republice moc nevyskytují.

Pacienti a mimořádné schopnosti léčitele

Respondenti ve většině případů se k léčitelovým schopnostem stavěli, jako k daru, který léčitel získal od Boha. Sami respondenti uváděli, že léčitele F. Š. si vybrali, protože on sám je věřícím člověkem. Respondenti se k jeho schopnostem stavěli pozitivně. Jeho schopnostem plně důvěřují.

Interakce mezi pacienty a léčitelem F. Š.

Lidé, kteří léčitele navštěvují, se zároveň na tomto místě i potkávají. Léčitel během jednoho dne přijme pouze deset lidí. Zároveň tito lidé většinou chodí průběžně, takže v čekárně se setkají maximálně tři lidé najednou, dochází tedy k *formálním* interakcím. Pacienti si spolu nepovídají a nenavazují spolu téměř žádný kontakt. Nejčastěji pacienti přicházejí s doprovodem (rodina, přátelé), se kterými hovoří během čekání v čekárně. Zde opět je patrný jev bližšího a intenzivnějšího vztahu k rodině a přátelům než k pacientům, kteří mají stejné potřeby.

Pacienti nenavazují ani přátelský vztah s léčitelem. Pacienti k léčiteli zaujímají formální vztah, jako je vztah mezi pacientem a lékařem.

8.2.3 Sociologicko-antropologický pohled na léčitele M. N a léčitele F. Š.

Pacienti k léčitelům přistupují jako k autoritám. Pro respondenty jsou léčitelé významní jedinci a vynikající odborníci v oblasti lidového léčitelství. Pacienti dobrovolně z vlastního uvážení respektují nařízení léčitelů a podřizují se jejich názorům především na základě víry v jejich mimořádné schopnosti a znalostí v oblasti lidového léčitelství. Léčitelé mají léčivé schopnosti, které v sobě objevili náhodou a bez jakéhokoli úsilí. Touto mocí (darem) byli nevysvětlitelným způsobem obdařeni, proto bych jejich authority označila za přirozené.

Léčitelé uvedli, že se léčitelé sdružují v organizacích (svazech), které se snaží vytvořit v České republice lepší podmínky pro lidové léčitelství, zlepšit jeho rozvoj a

studium tohoto fenoménu, jako Českomoravský svaz léčitelů umění v Olomouci, který byl založen v roce 2000 léčitelem J. A. Zentrichem.⁶³ Zároveň se tato organizace snaží o zajištění jen skutečných léčitelů vydáním Etického kodexu léčitele⁶⁴, jehož porušením dojde k potrestání pachatele kasačním výborem tohoto svazu. Etický kodex se vztahuje jen na členy ČmSLU, léčitelé M. N. a F. Š. považují takovýto kodex za velice hodnotnou záležitost a měla by se vztahovat na lidové léčitele po celé České republice. Léčitel M. N. ani léčitel F. Š. nejsou příslušníky žádné organizace, především z důvodu, že na Havlíčkovobrodsku žádná takováto organizace neexistuje. Léčitelé uvedli, že by organizace sdružující léčitele na Havlíčkovobrodsku měla být také vytvořena. Na druhou stranu jsou však léčitelé základními pilíři sociální sítě, která propojuje lidové léčitele po celé České republice.

Z výpovědí obou léčitelů jsem se dozvěděla, že léčitelé po celé České republice spolu vytvářejí sociální síť. Léčitelé se spolu navzájem kontaktují, scházejí se na různých shromážděních a schůzích, které jsou však neoficiálního charakteru. Takovýmto setkáním nikdo nepředsedá, léčitelé se scházejí podle vlastního uvážení a časové dostupnosti. Účast není povinná. Podstatou této sociální sítě je vyměňování zkušeností v oblasti lidového léčitelství, konzultace těžkých a složitých onemocnění s jinými léčiteli, diskuze o otázkách spojených s lidovým léčitelstvím a případné navázání spolupráce s léčiteli. Na takováto shromáždění se sjíždějí léčitelé velice známí a méně známí z celé České republiky. Léčitel M. N. uvedl, že své případy konzultuje například s léčitelem Jiřím Jančou (tento léčitel je v současné době nejznámějším českým léčitelem, autor publikace *Psychotronika pro každého*⁶⁵) nebo s léčitelem Jaromírem Kozákem (autor publikace *Svět léčitelství: Psychoenergetika I. – Léčba životní silou*⁶⁶). Léčitelé se spolu scházejí i na základě léčitelských znalostí a mimořádných schopností, kterými se odlišují od ostatních lidí. Jejich nevysvětlitelné schopnosti je dělají odlišnými

⁶³ *Českomoravský svaz léčitelů umění v Olomouci* [online]. 2008, [cit. 2010-03-20]. Historie ČmSLU. Dostupné z WWW: <<http://www.svazlecitelu.cz/index.php?page=1>>.

⁶⁴ Tento kodex je k nahlédnutí v Příloze č. 2

⁶⁵ Kniha vyšla v nakladatelství Eminent v Praze roku 2001.

⁶⁶ Kniha vyšla v nakladatelství Eminent v Praze roku 2005.

od běžného obyvatelstva. Oba léčitelé se shodovali, že vzhledem k jejich nevysvětlitelným schopnostem jsou často lidmi odmítáni a setkali se i s odmítnutím u jejich přátel. Oba léčitelé uvedli zkušenost se ztrátou blízkých přátel. Během života se jim stalo, že jejich přátelé po zjištění, že léčitelé mají nevysvětlitelné schopnosti, s nimi přátelský vztah ukončili a přerušili kontakt. S oběma léčiteli nechtěli mít nic společného a stavěli se k nim jako k *něčemu špatnému*. Tento postoj by se dal označit za diskriminační. Sociální síť, která propojuje lidové léčitele, pomáhá jednotlivým léčitelům se s tímto společenským problémem vyrovnat. Při setkáních jsou léčitelé mezi sobě rovnými a dochází zde k získání nových přátel z řad léčitelů.

Léčitelé ve společnosti zastávají i nějaký status v rámci určitého sociálního systému. Oba léčitelé mají status vrozený, což určuje fakt mužského pohlaví. Existují dva pohledy na připsaný a získaný status. Z pohledů pacientů mají léčitelé status připsaný na základě studia léčitelských knih a zdokonalováním se v oblasti lidového léčitelství. Z pohledů samotných léčitelů jde o status askriptivní, který se vytvořil ve chvíli, když byli obdařeni nevysvětlitelnými schopnostmi lidového léčitelství. Tento status léčitelé považují za askriptivní, protože mimořádné schopnosti v obou případech byly získány bez vlastního úsilí a v případě léčitele M. N. i na základě dědičnosti. Léčitelé tedy mají status lidového léčitele nikoli status lékaře či klinického psychologa.

9. Analýza terénního výzkumu

Postoj a zkušenost obyvatel Havlíčkobrodsko k lidovému léčitelství

Obyvatelé Havlíčkobrodsko uváděli rozdílné postoje a zkušenosti s léčitelstvím. Z celkového počtu 30 obyvatel se 16 z nich stavělo k lidovému léčitelství negativně a 14 obyvatel na léčitelství pohlíželo se zcela pozitivním pohledem. Jednotlivé výsledky vycházejí ze sondáže prováděné na Havlíčkobrodsku.

Pozitivní vztah k léčitelství uváděli obyvatelé, kteří měli víru v nevysvětlitelné a neověřitelné jevy. Tito respondenti důvěřovali alespoň nějakému jevu, který se zařazuje pod nevysvětlitelné (existence Boha, mimořádné schopnosti léčitelů, existence UFO). Tento kladný postoj zaujímali obyvatelé, kteří s léčitelstvím měli vlastní zkušenost, ale i ti, kteří zkušenost zatím neměli.

Negativně, jak jsem se zmínila již výše, se k léčitelství vyjádřilo 16 obyvatel, kteří zároveň uváděli i totožné příčiny svého postoje. Všichni respondenti s negativním postojem vyjádřili naprostou nedůvěru v nevysvětlitelné a neověřitelné jevy. Tito lidé lidovým léčitelstvím opovrhují. Podle nich není možná existence jakéhokoli fenoménu založeného na nevysvětlitelných jevech (existence Boha, mimořádné schopnosti léčitelů, UFO). Velice dlouhé období lidé žili v době socialismu, kdy byla potlačována existence jakýchkoli nevysvětlitelných jevů. I přes ukončení tohoto období stále v mnoha obyvatelích tohoto regionu přetrvává negativní postoj ke všemu paranormálnímu a nevysvětlitelnému. Proto respondenti shledávali mimořádné schopnosti léčitelů za vymyšlené, neexistující, nepotvrzené a léčitele považovali za podvodníky. Dalším důvodem, na kterém se respondenti shodovali, byla problematika v jednoduchosti lidového léčitelství, která kontrastuje s vyspělostí a složitostí zdravotnických přístrojů. V dnešní době nejmodernější technologie se obyvatelé Havlíčkobrodsko spíše přiklání na stranu ověřitelnosti a statistické úspěšnosti moderní medicínské technologie. Pro tyto respondenty je tedy realistická pouze konvenční medicína, která poskytuje lékařské ošetření od diplomovaných lékařů. Respondenti také vyslovili nedůvěru v léčitele z hlediska nevědomosti o povaze jejich způsobu léčení. Z 16 respondentů se záporným postavením k léčitelství by 7 z nich léčitele nikdy nenavštívilo. Zbylých 9 by léčitele

navštívilo nebo v minulosti již navštívili pouze v případě vážného onemocnění, kde by klasická medicína selhala. Pro člověka je zdraví velice důležité. Nemoc se často stává jediným faktorem, který dokáže překonat všechny názorové hranice. Člověka, který na léčitelství pohlíží nedůvěřivě, by donutila překročit hranice a léčitele navštívit. Každý nemocný člověk touží po navrácení zdraví a překonání nemocí, proto toto procento obyvatel Havlíčkobrodsko je schopno podstoupit vše a léčitele by v případě nemoci navštívilo i přes nedůvěru v lidové léčitele.

Zkušenost s léčiteli z 30 obyvatel vyslovilo pouze 11 respondentů. Tři respondenti uvedli zkušenost s léčiteli, působících mimo území Havlíčkobrodsko za zápornou, na základě negativního výsledku jejich léčby. Tento údaj do výsledků zkušeností nezařazují, protože se týká léčitelů, kteří na území Havlíčkobrodsko nepůsobí. Všech 11 respondentů tedy uvedlo kladnou zkušenost s léčiteli a nadále lidového léčitele navštěvují. Z uvedených 30 dotazovaných obyvatel Havlíčkobrodsko mělo 11 lidí zkušenost s léčiteli, což je poměrně velká hodnota. Na základě zjištěných údajů, mohou uvést, že dotazovaní obyvatelé Havlíčkobrodsko mají pouze kladné zkušenosti s léčiteli působících v tomto regionu. I přesto, že o dva respondenty lidé zastávají negativní postoj k léčitelství, mají respondenti poměrně velkou zkušenost s lidovými léčiteli.

Tři respondenti uvedli, že se v nejbližší době chystají léčitele navštívit. Dalo by se tedy předpokládat, že v budoucnosti u těchto tří respondentů bude vzrůstat zkušenost s léčitelstvím, své poznatky budou předávat svým známým a zkušenost s léčitelstvím se může rozšiřovat.

Léčitelé a pohled na jejich mimořádné schopnosti

Obyvatelé Havlíčkobrodsko se svými zdravotními a psychologickými problémy navštěvují léčitele M. N. a léčitele F. Š. Pro oba léčitele je důležitým faktorem vytvoření obranného systému, kterým se do určité míry snaží zachovat anonymitu před lidmi, kteří hledají senzace a kteří jejich schopnosti chtějí zkoumat, nebo se jim vysmívají. Sám léčitel F. Š. uvedl, že dobrý léčitel nepotřebuje popularitu, aby mohl úspěšně léčit své pacienty.

U léčitelů M. N. a F. Š. se projevila rozdílnost jak ve způsobu léčby, mimořádných schopnostech, tak i v otázce jejich pacientů. Pokud se podívám již na samotné získání mimořádných schopností léčitelů, tak ani ta nebyla shodná. V případě léčitele M. N. se schopnosti objevily kolem 15 roku života, kde podstatnou roli hrála dědičnost z generace na generaci. U léčitele F. Š. byli mimořádné schopnosti objeveny ve 20 letech náhodou jiným léčitelem. U léčitele M. N. se schopnosti v rodině dědí již od nepaměti, ale u léčitele F. Š. se v minulosti schopnosti nevyskytovaly. Dědičné předávání schopností se tedy vyskytuje v rodině léčitele M. N. i nadále (jeho potomci), ale v rodině léčitele F. Š. se dědičnost u jeho potomků již neprokázala. Mimořádné schopnosti tedy nemusí být jen předávané z generace na generaci, ale mohou se objevit nezávisle na dědičnosti.

Základní schopností pro léčení, na které se oba léčitelé shodovali, je mentální energie. Oba léčitelé tuto energii využívají k léčení nemocného a poškozeného místa v těle pacienta. V případě léčitele M. N. je navíc využívána i k uvolnění těla a mysli člověka od všudy přítomného stresu. Rozdílnost se projevuje v použití mentální energie. Léčitel M. N. léčí prostřednictvím myšlenkového přenosu energie bez doteků, léčitel F. Š. přikládáním rukou nebo telepatickým působením na dálku, v obou případech bez jakéhokoli dotyku. Sám léčitel F. Š. uvedl, že každý léčitel energii využívá jiným způsobem. Proto lze oba léčitelé označit za individuální jedince. Individuálními jedinci je dělá i kombinace a ovládání různých mimořádných schopností. Léčitel M. N. ovládá protonaci (což je hlavní schopnost) a práci s mentální energií. Hlavní schopností druhého léčitele je telepatické působení na pacienta a rovněž práce s mentální energií. Zároveň oba léčitelé své léčby doplňují bylinnými léčivými doplňky, které napomohou k dokonalejšímu a rychlejšímu navrácení pacienta do určité normy po zdravotní stránce.

Důležitá je i samotná motivace léčitelů k jejich práci. Léčitelé jsou lidé, kteří v sobě objevili dar léčit a svůj život dobrovolně obětovali lidem, kteří potřebují jejich pomoc. Hlavní motivací léčitelů je, že se snaží člověku pomoci o znovunavrácení jeho zdraví a tím mu navrátit radost ze života a pocit štěstí. Pro léčitele M. N. je velice důležitá i pomoc v osobních problémech pacientů a zajištění funkčnosti rodiny. Sám léčitel M. N. se zaměřuje na zajištění dobrého rodinného zázemí. K jeho práci ho také motivuje touha o vytvoření šťastné rodiny především kvůli dětem, aby vyrůstaly v úplné

šťastné rodině. Léčitel M. N. se tedy zaměřuje na psychické problémy pacientů, protože psychika často brání lidem se uzdravit a stojí za propuknutím mnoha nemocí. Psychické problémy ovlivňují i chování pacientů, léčitel se jim snaží pomoci k dosažení stavu bez psychického trápení a snaží se je zbavit špatných pocitů. Léčitel se zaměřuje na psychické problémy svých pacientů na základě absolvovaných psychologických kurzů. Na druhé straně léčitel F. Š. nechce poskytovat lidem psychologickou pomoc, na kterou nemá požadované kurzy a dostatečné znalosti. Je důležité říci, že léčitelé nejsou motivováni penězi a dosažením nějakého výdělků. Léčitelé poskytují své služby zdarma a nevyžadují od pacientů žádnou kompenzaci.

Oba léčitelé poskytují své služby ve svých obydlích, které si přestavěli tak, aby mohli přijímat své pacienty v příjemném prostředí. Podoba těchto prostorů je totožná s prostory běžných lékařů. U léčitelů se nachází čekárna a místnost, ve které léčitelé působí (ordinace). Avšak léčitelé se zároveň snažili o vytvoření takového prostředí, které by na pacienty působilo příjemným prostředím (hudba z rádia, malované obrazy na stěnách, časopisy, knihy) a nevyvolávalo deprimující pocity jako prostředí nemocniční. Důležité je, že léčitelé na své pacienty nevyvíjejí žádný tlak a do ničeho je nenutí. Pouze se jim snaží radit, co mají dělat, ale rozhodnutí je vždy na pacientovi samotném. Léčitelé věnují svým pacientům tolik času, kolik sami potřebují. Konzultace léčitelů se odlišují na základě jejich mimořádných schopností (protonace x telepatie). Lidé se často obávají, že léčitelé se svých pacientů dotýkají, ale léčitelé si vytvořili neviditelný přenos léčivé energie bez jakéhokoli dotyku. Základním rozdílem je i diagnostikování. Aby léčitel mohl diagnostikovat, musí mít potřebné schopnosti, jako léčitel M. N. Pokud léčitel nemá schopnost diagnostikování, musí přijímat pouze pacienty s přesně stanovenou diagnózou od lékařů.

Pohled na pacienty léčitelů

Velice důležitá je samotná informovanost o léčitelích na Havlíčkovobrodsku. Z důvodu, že se léčitelé nikde nezviditelňují, se o nich obyvatelé Havlíčkovobrodsku dozvídají pouze ústním předáváním zkušeností. Tento způsob předávání informací se velice osvědčil. Sami respondenti ve všech rozhovorech funkčnost tohoto jevu potvrdili

výpověďmi, že se o léčiteli dozvěděli vždy od svých známých a na základě těchto informací léčitele navštívili. Lidé na Havlíčkobrodsku si předávají své zkušenosti a v případě plánované návštěvy se budoucí pacient o léčiteli snadno dozví. Bez doporučení by pacienti k léčiteli nikdy nepřišli, tento fakt lze uplatnit na všech budoucích pacientech.

Lze říci, že návštěva pacientů léčitele pramení v nedostatku důvěry v klasickou medicínu, popřípadě v její neúčinnost u konkrétních subjektů. I přesto, že je klasická medicína technologicky a vědecky velmi pokročilá, nedokáže všem nemocným lidem účinně a zcela pomoci, popřípadě u části pacientů neodhalí včas zdravotní problém. Pacienti, kteří jsou si vědomi faktu, že klasická medicína jim často již v jejich stavu nedokáže pomoci, přicházejí za léčitelem. Dále povědomí lidí o tom, že spoustu nemocí klasická medicína diagnostikuje příliš pozdě, v nich vytváří potřebu zajít si pro včasnou diagnózu k léčiteli M. N. Tyto dvě skupiny pacientů přicházejí k léčitelům M. N. a F. Š. Velmi důležité je zjištění, že pacienti raději navštěvují léčitele z důvodu jeho komplexního léčebného zaměření, což je v kontrastu s nepřeborným množstvím specializovaných lékařů. Pacienti oceňují, že léčitelé poskytují veškerou pomoc jen v jedné osobě.

K léčiteli F. Š. přicházejí nejčastěji lidé z venkova v důchodovém věku. Tento fakt, je ovlivněn dostupností léčitele, dlouhodobou tradicí léčitelství na venkově a tedy i důvěrou v tento léčebný fenomén. V neposlední řadě je to i víra v Boha, která převládá právě na vesnicích a u starších osob. Víra v existenci Boha je zároveň víra v nevysvětlitelné jevy, kam se zařazují i mimořádné schopnosti léčitele F. Š. Z tohoto důvodu věřící obyvatelé snáze a častěji přicházejí k léčiteli F. Š. než lidé, kteří nemají víru v existenci Boha. Pro jeho věřící pacienty jsou schopnosti léčitele darem od Boha a tím pádem jsou jimi považováni za přirozenější způsob léčby, než je léčba klasickou medicínou. Lidé z větších měst nejsou častými pacienty u léčitele F. Š., v jejich případě převážně dochází k léčení na dálku. Důvodem je nedostatek času léčitele navštěvovat nebo léčitele nemohou navštívit vzhledem ke svému zdravotnímu stavu. U léčitele M. N. jsou pak věkové kategorie zastoupeny mnohem více rovnoměrně. Je to způsobeno hlavně faktem, že léčitel M. N. má o desítky pacientů více. I zde převažují pacienti z venkova. Pacienti, kteří pocházejí z měst, jsou znechuceni nezdravým a hektickým způsobem života v místě jejich bydliště. Dále jsou ochotni více experimentovat, což dokazují

výpovědi pacientů o využití východní léčby před příchodem k léčiteli M. N. Zajímavé je, že absence víry v Boha, která je u těchto pacientů častější, je nahrazena zájmem o paranormální jevy. Pacienti obou léčitelů, kteří pocházejí z venkova, pak shodně uváděli, že mají poměrně blízký vztah k bylinářství a přírodnímu způsobu léčení, tento fakt je ovšem poměrně pochopitelný, protože z výpovědí obyvatel Havlíčkobrodsko vyplynulo, že se léčitelství v minulosti soustředilo převážně na vesnicích.

Velkou motivací pacientů je osobní kontakt. Pacienti léčitele vyhledali na základě neosobnosti klasické medicíny. Pro všechny pacienty je důležité příjemné a přátelské prostředí, ke kterému u léčitelů dochází během terapie, kde se vytváří přímý osobní kontakt. Léčitelé svým pacientům věnují tolik času, kolik potřebují a každému naplno poskytují svou pomoc. Z tohoto jevu lze vyzorovat, že přímý osobní kontakt z velké části vede pacienty na Havlíčkobrodsku do domovů lidových léčitelů. Tento osobní kontakt pacienta a léčitele nemůže být nikdy nahrazen, protože lékaři nemají dostatek času, který by svým pacientům věnovali.

U všech pacientů je naprosto zřetelná vděčnost svým léčitelům. Často si pacienti nedovedou představit, jaký by byl jejich zdravotní stav bez lidového léčitelství, vycházím především z výpovědí pacientů léčitele M. N., kterým léčitel objevil skrytý zdravotní problém. Oba léčitelé vyléčili svým pacientům nemoci, se kterými by jim klasická medicína nepomohla. Do konce života by pacienti měli zdravotní problémy, ale léčitelé jim dali možnost na lepší život. U pacientů léčitele M. N., je pak zajímavý sociální aspekt, kdy dochází k interakci pacientů navzájem a zároveň i léčitelem. Je to především způsobeno velkým počtem pacientů v čekárně a zároveň dlouhou čekací dobou. Pacienti spolu naváží komunikaci, která se mění na přátelský vztah hluboký podle intenzity jednotlivých komunikací. Tento sociální aspekt po psychologické stránce změnil životy osamocенých pacientů (především seniorů) k hodnotnějšímu životu z hlediska společnosti.

10. Závěr

Mým výzkumným záměrem bylo pokusit se přiblížit současný fenomén lidového léčitelství na Havlíčkovobrodsku. V závěru své práce se tedy pokusím shrnout všechny poznatky, které tvoří současný fenomén léčitelství v tomto regionu.

Historické pozadí lidového léčitelství na Havlíčkovobrodsku není sepsáno v dostupném písemném pramenném zdroji. O historii lidového léčitelství podávají zmínky sami obyvatelé Havlíčkovobrodsku pouze ústním podáním. V minulosti se v tomto regionu vyskytovalo přírodní léčitelství v podobě bylinářství, které se rozvíjelo na vesnicích. Lidé tento způsob léčby využívali ve značné míře, ale postupem času zanikal a dnes je znalost bylinářství pouze zvláštností. Jednotlivé zkušenosti o léčivých bylinách se předávaly orálně z generace na generaci, ale do dnešních dob zůstalo výjimečně uchováno jen na vesnicích u několika postarších obyvatel Havlíčkovobrodsku.

Současný postoj obyvatel Havlíčkovobrodsku k fenoménu lidového léčitelství je charakterizován jejich vírou v nevysvětlitelné jevy. Víra v nevysvětlitelné jevy určuje jednotlivé postoje a pohledy obyvatel Havlíčkovobrodsku k lidovému léčitelství. Lidé s kritickým postojem k léčitelství, lidovým léčitelstvím opovrhují a neuznávají mimořádné schopnosti léčitelů M. N. a F. Š. Na druhé straně především u starších obyvatel je to zejména jejich víra v Boha. Léčitelství považují za zázrak neboli dar od Stvořitele. U ostatních obyvatel, tedy těch, kteří se nepovažují za věřící, je to všeobecná víra v další nevysvětlitelné jevy (UFO, existenci vesmírných sil). Zároveň je zde patrná jejich fascinace tajemnem. Ve všech těchto případech, pak léčitelé jako uživatelé vědou neprokázaných sil a schopností, které kontrastují se všude patrným materialismem, mají jejich nesmírnou úctu a obdiv.

Vliv a činnost léčitelů je mezi obyvateli šířena pouze pacienty léčitelů na základě orální tradice. Tento fakt je velmi zajímavý, protože léčitelé sami svou činnost nikde nezviditelňují a veškerý přísun nových pacientů je tvořen pouze orálním doporučením zkušenostmi pacientů samotných. Tento jev funguje i obráceně. Lidé, kteří se léčitele chystají navštívit, vždy potkají nějakého člověka, který jim o léčitelství sdělí potřebné informace a dá mu své doporučení. Žádný pacient by léčitele bez doporučení někoho jiného nenavštívil. Dále je třeba dodat, že tento orální tradiční systém, který se děje naprosto samovolně, je více než dostatečný a oba léčitelé jsou svými pacienty

prakticky zahlceni. Orální tradici na Havlíčkovobrodsku, pod jejímž vlivem lidé k léčitelům přicházejí, považují za nejdůležitější objev a zjištění mého výzkumu.

Obyvatelé Havlíčkovobrodsku navštěvují léčitele M. N. a F. Š., kteří jim nabízejí odlišný způsob léčby a pro pacienty jsou dobře dostupní ze svých obydlí. Léčitelé mají stejný záměr pomáhat lidem. Rozdíl těchto lidových léčitelů je však způsoben převážně jejich různými schopnostmi. Pacienti tak mají možnost výběru, kterého léčitele si zvolí, který způsob léčby je jim bližší a ke kterému léčiteli mají lepší přístup ze svého bydliště. Obyvatelé Havlíčkovobrodsku, stejně tak jako lékaře a odborníky překvapují výsledky lidových léčitelů. Největší zkušenosti s léčitelstvem mají však samotní pacienti, kteří se po zásahu léčitelů uzdravili i přesto, že jim klasická medicína nedávala žádnou šanci na vyléčení. Teprve když člověk léčitele navštíví, získá představu o jejich mimořádných schopnostech a hmatatelný důkaz, že jim tato nestandardní terapie pomohla.

Léčitele navštěvují pacienti z vesnic i měst, všech věkových kategorií, což je důkazem, že lidé bez rozdílu sužováni velmi vážnými zdravotními problémy jsou ochotni podstoupit jakýkoli způsob léčby, aby získali své zdraví nazpět.

Lidové léčitelství lidem na Havlíčkovobrodsku kladně ovlivnilo a změnilo životy po zdravotní stránce. Léčitelství však lidem neposkytuje jen změnu k lepšímu zdravotnímu stavu, ale i změnu k lepšímu v osobním společenském životě. U léčitele M. N. dochází ke kontaktu a intenzivní komunikaci pacientů. Výsledkem těchto komunikací je vznik přátelských vztahů, které často vytvářejí velice dlouholetá a pevná přátelství. Lidové léčitelství lze tedy mimo jiné označit za společenský faktor, který napomáhá ke sdružování lidí.

Léčitelé se svými mimořádnými schopnostmi odlišují od ostatních lidí a často jsou díky své odlišnosti mnoha lidmi odstrkováni. Z tohoto důvodu léčitelé po celé České republice vytvořili sociální síť, na jejímž základě komunikují a scházejí se (názor léčitelů M. N. a F. Š.). Tato sociální síť léčitelům poskytuje zázemí, kde se nemohou setkat s diskriminací, kterou u obyvatelstva vyvolávají jejich mimořádné schopnosti.

Dle mého názoru i přes nejvyspělejší techniku využívané v klasické medicíně tato medicína nevyлéčí vše. V takovýchto chvílích je dobré, že obyvatel Havlíčkovobrodsku má možnost využít nějaké naděje na uzdravení a své nemoci nepodlehne. K uzdravení by měli být člověku dostupné jakékoli varianty léčby. Je dobré, že lidé na Havlíčkovobrodsku

mají možnost dobrovolně si zvolit, jaký způsob léčby si vyberou. Důležité je, aby léčba pro pacienta byla úspěšná a účinná, v takovémto případě je pak jedno, zda za vyléčením stojí klasická medicína či lidové léčitelství.

Myslím si, že lidovému léčitelství na Havlíčkovobrodsku nehrozí vymizení, právě naopak. Domnívám se, že obyvatel (z vesnic i měst) se zkušenostmi s léčiteli M. N. a F. Š. bude přibývat a tím pádem na Havlíčkovobrodsku v budoucnu může převažovat obyvatel s kladným postojem k lidovému léčitelství. Víra v přírodu a lidové léčitelství na Havlíčkovobrodsku je stále žádána. Obyvatelé se postupně odpoutávají od navyklého léčení klasické medicíny a obracejí se na způsob léčby, který nepoužívá průmyslově vyráběných léků, které způsobují obavu z vedlejších a škodlivých účinků. Lidové léčitelství je žádoucí i na základě stále rostoucího počtu obyvatel, kteří se obracejí a vrací ke zdravému způsobu života, na kterém si zakládali naši předci.

11. Seznam použitých zdrojů

Literární zdroje:

- BÍLEK, V.: Lidoví léčitelé z východních Čech. Hradec Králové: Vann, 1991. ISBN 80-900233-1-2.
- BRONCOVÁ, D.: Historie farmacie v Českých zemích. Praha: Milpo, 2003. ISBN 80-86098-30-3.
- DOSKOČIL, O.: Jak jsem se stal léčitelem. Praha: Lina, 1991. ISBN 80-900996-0-2.
- HOUSKA, J.: Magie lidských smyslů. Praha: Nakladatelství L podniku služeb Teso, 1991. ISBN 80-900-290-3-5.
- HOUSKA, J.: Tajemství lidového léčitelství. Praha: Fajma, 1991. ISBN 80-85374-00-5.
- CHOBOTSKÝ, P.: Čas senzibilů a léčitelů. Lysá nad Labem: Pěstitel, 1992. ISBN 80-901197-0-0.
- JAFFÉ, A.: Přízraky a zjevení. Praha: Portál, 2000. ISBN 80-7178-270-X.
- JANČA, J.: Můj život s alternativní medicínou. Praha: Eminent, 1999. ISBN 80-85876-78-7.
- JANČA, J.: Psychotronika pro každého. Praha: Eminent, 2001. ISBN 80-7281-066-9.
- JONÁŠ, J.: Tajenky života I. Dveře stále otevřené. Praha: Eminent, 1995. ISBN 80-85876-07-8.
- KAFKA, B.: Parapsychologie. Olomouc: Poznání, 2000. ISBN 80-902739-2-0.
- KETTNER, P.: Léky, léčitelství a šarlatáni. Praha: Horizont, 1988. ISBN
- KOLEKTIV autorů: Okultismus a věda. Praha: Nakladatelství Stanislav Libovický, 1994. ISBN 80-901672-0-9.
- KOLEKTIV autorů: O zázracích a nadpřirozených silách. Praha: Orbis, 1961.
- KOLEKTIV autorů: Velký slovník naučný a/l. Praha: Encyklopedie Diderot, 1999. ISBN 80-902723-1-2.
- KOLEKTIV autorů: Velký slovník naučný m/ž. Praha: Encyklopedie Diderot, 1999. ISBN 80-902723-1-2.
- KORBELÁŘ, J., ENDRIS, Z.: Naše rostliny v lékařství. Praha: Avicenum, 1981. ISBN 80-201-009-1.

KOZÁK, J.: Svět léčitelství: Psychoenergetika I. – Léčba životní silou. Praha: Eminent, 2005. ISBN 80-7281-152-5.

KŽÍŽOVÁ, E. A KOLEKTIV AUTORŮ: Alternativní medicína jako problém. Praha: Karolinum, 2004. ISBN 80-246-0754-9.

GIDDENS, A.: Sociologie. Praha: Argo, 2005. ISBN 80-7203-124-4.

ROKOSOVÁ, B., ČECHTICKÝ, T.: Zázraky lidových léčitelů. Praha: Práce, 1992. ISBN 80-208-0259-2.

ŘEZÁČ, J.: Sociální psychologie. Brno: Paido, 1998. ISBN 80-85931-48-6.

SPENCER, J.: Paranormální jevy – moderní pohled. Praha: Etna, 1993. ISBN 80-85786-05-2.

STEINHART, L. M.: Edgar Cayce - Lidový léčitel. Turnov: Arica, 1992. ISBN 80-900134-8-1.

VÁŇA, P.: Rady bylináře Pavla 1. Praha: Eminent, 2000. ISBN 80-7281-012-X.

ZENTRICH, J. A., JONÁŠ J.: Věčně zelené naděje. Ústí nad Labem: Dialog, 1990. ISBN 62-002-90.

Elektronické zdroje:

Českomoravský svaz léčitelského umění v Olomouci [online]. 2008, [cit. 2010-03-20]. Historie ČmSLU. Dostupné z WWW: <<http://www.svazlecitelu.cz/index.php?page=1>>.

Wikipedie: Otevřená encyklopedie: Sociální status [online]. c2010 [citováno

21. 03. 2010]. Dostupný z WWW:

<http://cs.wikipedia.org/w/index.php?title=Soci%C3%A1ln%C3%AD_status&oldid=4792077>

Health & Wealth with Calivita® International [online]. 2000 - 2010 [cit. 2010-03-26].

Produkty. Dostupné z WWW: <<http://czech.calivita.com/site.php?action=product>>.

12. Přílohy

Seznam příloh

Příloha č. 1 - Seznam respondentů

Příloha č. 2 - Etický kodex léčitelů Českomoravského svazu léčitelského umění v Olomouci

Příloha č. 3 – Přiložené osobní fotografie s komentářem

- a) Přírodní doplňky stravy Rhodiolin a AC Zymes léčitele M. N.
- b) Přírodní doplňky stravy Probio Balance, Digest Ease, Liver Aid léčitele M. N.

Příloha č. 1 – Seznam respondentů

Obyvatelé Havlíčkobrodská:

(u respondentů, kteří nechtěli být jmenováni uvádím pouze pohlaví a věk)

Lukáš M. (63 let)	Ondřej M. (62 let)
Věra K. (39 let)	Veronika K. (60 let)
Marie Š. (50 let)	Marie R. (75 let)
Zdeňka J. (73 let)	Oldřich V. (71 let)
Lucie B. (22 let)	Jaroslav F. (33 let)
Ondřej L. (25 let)	Miroslav U. (34 let)
Soňa S. (20 let)	Ludmila B. (48 let)
Robin L. (26 let)	žena (69 let)
Roman L. (46 let)	žena (21 let)
Iva Š. (31 let)	žena (31 let)
David K. (17 let)	žena (27 let)
František K. (78 let)	žena (53 let)
Jaromír P. (48 let)	muž (56 let)
Renata P. (46 let)	muž (35 let)
Markéta Š. (34 let)	muž (33 let)

Pacienti:

1. Miloš S. (55 let)
2. Martina V. (23 let)
3. Petr M. (13 let)
4. Jaroslav F. (80 let)
5. Dana B. (35 let)

6. Věra L. (62 let)
7. Monika B. (37 let)
8. Zdeněk L. (72 let)
9. Dominika V. (32 let)
10. Ondřej Z. (43 let)
11. Lucie O. (63 let)
12. Hana P. (70 let)
13. Bohumil P. (74 let)
14. Lenka N. (65 let)

Léčitelé:

léčitel M. N.

léčitel F. Š.

Příloha č. 2 – Etický kodex léčitelů Českomoravského svazu léčitelských umění v Olomouci (zdroj: *Českomoravský svaz léčitelského umění v Olomouci* [online]. 2008, 21.6.2008 [cit. 2010-03-20]. Stanovy ČmSLU. Dostupné z WWW: <<http://www.svazlecitelu.cz/index.php?page=1>>.)

ETICKÝ KODEX LÉČITELE

registrovaného Českomoravským svazem léčitelských umění v Olomouci

- 1) Léčitel je osoba, nemající právní statut lékaře ani klinického psychologa, která samostatně doporučuje či provádí postupy prospěšné zdraví na základě jasně vyjádřené svobodné volby svého klienta.
- 2) Léčitel přistupuje k léčení vždy podle svého nejlepšího vědomí a svědomí. Využije svých schopností, znalostí a dovedností nejlepším způsobem ke zlepšení zdravotního stavu svého klienta. Léčitel má na mysli blaho klienta.
- 3) Dbá, aby osobní údaje získané od klienta nebyly nikým zneužity a postupuje v této věci dle zákona 101/2000 Sb.o ochraně osobních údajů. Nesděljuje údaje o konkrétních lidech,nabyté během léčitelské praxe, třetím osobám, pokud k tomu není klientem oprávněn.
- 4) Jedná vždy v souladu se svým nejlepším vědomím a svědomím a v souladu s dobrým mravem.
- 5) Doporučuje,organizuje či aplikuje výhradně postupy a prostředky, které svým působením při obvyklém provádění nebo provádění dle návodu či doporučení nemohou způsobit rokazatelné poškození zdraví klienta: např. spirituální či psychotronické působení, reiki,homeopatické léky v ředěních vyšších než C5 či D6, autopatie,potraviny a potravní doplňky, byliny, které jsou na trhu bez lékařského předpisu, kinesiologie, meditace, vhodná tělesná či mentální cvičení, šamanské praktiky jako bubnování, působení zvuků, obrazů či religiočních symbolů, meditace a modlitba atp.
- 6) Pokud léčitel užívá či doporučuje metodu, která není obecně známá (např. z literatury), vysvětlí na požádání klienta, v čem působení jeho metody v obecných rysech spočívá a jaký může být obecně způsob její aplikace v budoucnosti, případně jen doporučí literaturu na toto téma.
- 7) Léčitelem je jakákoliv osoba dle bodu 1. bez ohledu na to, zda za svoji činnost pobírá finanční odměnu či nikoliv.
- 8) Léčitel dbá na osobní odborný rozvoj.
- 9) Léčitel provozuje svou činnost buď mimo živnostenský zákon(což zákony umožňují), nebo jako živnost,a to např.jako „Osobní služby“, registrovanou živnost volnou. Léčitel působí v právním rámci zákonů ČR, který činnost léčitele umožňuje i v obecných rysech reguluje.
- 10) Klient je oprávněn vyhledávat služby léčitelů na základě Ústavy, Listiny základních práv a svobod, oddíl první, čl. 15, odst.1: “Svoboda myšlení, svědomí a náboženského vyznání je zaručena.“ Léčitel doporučuje či aplikuje své metody (**bod 5**) dle stejného zákonného principu.
- 11) Léčitel může poskytnout pomocť nezletilé osobě jedině ze souhlasem zákonného zástupce nebo za jeho přítomnosti v poradně.

Etický kodex vstupuje v platnost dne 30. 5. 2009 a tímto se stává závazným.

Jeho porušení bude posuzováno individuálně kasačním výborem svazu.

Schváleno Valnou hromadou ČmSLU dne 30. 5. 2009.

Příloha č. 3 – Příložené osobní fotografie s komentářem⁶⁷

a) Přírodní doplňky stravy Rhodiolin a AC Zymes léčitele M. N.

Rhodiolin – obsahuje rostlinu rozchodnici růžovou (*Rhodiola rosea*), která představuje účinnou pomoc při zachování zdraví. Umožňuje efektivnější využívání zásob látkové výměny. Posiluje odolnost vůči stresovým vlivům působících na tělo a duši, posiluje paměť, má antioxidantní účinky.

AC Zymes – kapsle obsahují *Lactobacillus acidophilus*, které jsou nejúčinnějšími střevními bakteriemi k udržení a ozdravení střevní flóry. Pomáhá při zpracování mléčných bílkovin, aminokyselin a tuků, zpracování laktózy (cukru), významnou roli hraje v syntetizaci B vitaminů.

⁶⁷ Health & Wealth with Calivita® International [online]. 2000 - 2010 [cit. 2010-03-26]. Produkty. Dostupné z WWW: <<http://czech.calivita.com/site.php?action=product>>.

b) Přírodní doplňky stravy Probio Balance, Digest Ease, Liver Aid léčitele M. N.

Probio Balance – tento produkt je synbiotikem, které obsahuje 3 probiotické kmeny, které se rovněž přirozeně vyskytují v lidském těle. U člověka zajišťuje vnitřní rovnováhu, klid, mír – vyrovnaný život.

Digest Ease – tablety obsahují enzymy, které produkuje náš lidský organismus ve slinivce břišní a dvanácterníku. V přítomnosti těchto enzymů se rychleji tráví nejenom potraviny živočišného, ale i rostlinného původu (pomáhají při trávení).

Liver Aid - Produkt, který chrání játra, a obsahuje komplexní aminokyseliny a stopové prvky. Obzvlášť se doporučuje lidem, kteří pravidelně užívají léky nebo alkohol.

